

Gmina
Michałowice

RAPORT **o stanie Gminy Michałowice** **w 2018 roku**

30 maja 2019

SPIS TREŚCI

PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	4
NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI RAPORTU O STANIE GMINY MICHAŁOWICE	5
CZĘŚĆ I. PODSTAWOWE INFORMACJE O GMINIE	8
WÓJT GMINY MICHAŁOWICE	11
ZADANIA I UPRAWNIENIA WÓJTA	12
CZĘŚĆ II. STAN GMINY NA POCZĄTEK 2018 ROKU	13
CZĘŚĆ III. DZIAŁALNOŚĆ WÓJTA W 2018 ROKU	19
REALIZACJA POLITYK, PROGRAMÓW I STRATEGII	20
WYKONYWANIE UCHWAŁ RADY GMINY	24
BUDŻET REALIZOWANY Z UDZIAŁEM MIESZKAŃCÓW	26
<i>Fundusz sołecki</i>	26
<i>Fundusz osiedli</i>	28
WYKONYWANIE ZADAŃ WŁASNYCH	29
<i>Oświata</i>	29
<i>Pomoc społeczna</i>	33
<i>Infrastruktura drogowa</i>	37
<i>Gospodarka wodociągowa i kanalizacyjna</i>	38
<i>Utrzymanie czystości i system odbioru odpadów</i>	41
<i>Sport i turystyka</i>	43
<i>Ochrona środowiska</i>	44
UDZIAŁ W ZWIĄZKACH I STOWARZYSZENIACH	46
CZĘŚĆ IV. STAN GMINY NA KONIEC 2018 ROK	47
ZAŁĄCZNIK 1 – METODOLOGIA BADANIA	51
ZAŁĄCZNIK 2 – AKTY PRAWA MIEJSCOWEGO	61

PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Raport o stanie gminy został opracowany na podstawie **art. 28aa ustawy o samorządzie gminnym** w związku z wprowadzeniem ustawy z dnia 11 stycznia 2018 roku o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych.

Obejmuje **podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim**, w szczególności uwzględniając realizację:

Za coroczne przedstawienie raportu radzie gminy, w terminie do 31 maja, odpowiada wójt, a jego rozpatrzenie następuje podczas sesji związanej z podjęciem uchwały w sprawie udzielenia lub nieudzielenia absolutorium wójtowi, dlatego też przeprowadza się je w terminie do 30 czerwca.

W debacie nad niniejszym dokumentem będą mogli zabierać głos radni a także mieszkańcy gminy. Mieszkaniec, który chciałby uczestniczyć w debacie, najpóźniej w dniu poprzedzającym dzień, na który zwołana została sesja, podczas której ma być przedstawiany raport o stanie gminy, składa do przewodniczącego pisemne zgłoszenie, poparte co najmniej 20 podpisami. Liczba mieszkańców mogących zabrać głos w debacie wynosi 15, chyba że rada postanowi o zwiększeniu tej liczby.

Etap debaty kończy się **przeprowadzeniem głosowania nad udzieleniem wójtowi wotum zaufania**. Uchwałę o udzieleniu wójtowi wotum zaufania rada gminy podejmuje bezwzględną większością głosów ustawowego składu rady gminy. Niepodjęcie uchwały o udzieleniu wójtowi wotum zaufania jest równoznaczne z podjęciem uchwały o nieudzieleniu wójtowi wotum zaufania.

Przedkładany Raport stanowi zwięzłą informację dla Rady Gminy oraz mieszkańców o działaniach podejmowanych w powyższym zakresie przez cały 2018 rok. Informacje zawarte w Raporcie posłużą mieszkańcom Gminy do zwiększenia wiedzy na temat funkcjonowania samorządu gminnego, a także staną się podstawą do prowadzenia dialogu na temat przyszłości Gminy.

Najważniejsze wnioski Raportu o stanie Gminy Michałowice

Niniejszy raport o stanie Gminy Michałowice stanowi podsumowanie najważniejszych działań, które miały miejsce w Gminie w 2018 roku. Obejmuje on działania podejmowane w trakcie dwóch kadencji (VII i VIII). Blisko 11 miesięcy dotyczy realizacji zadań własnych przez Władze sprawujące funkcje w ramach VII kadencji. Natomiast działania podejmowane w grudniu były wykonywane przez Władze zaprzysiężone na VIII kadencję.

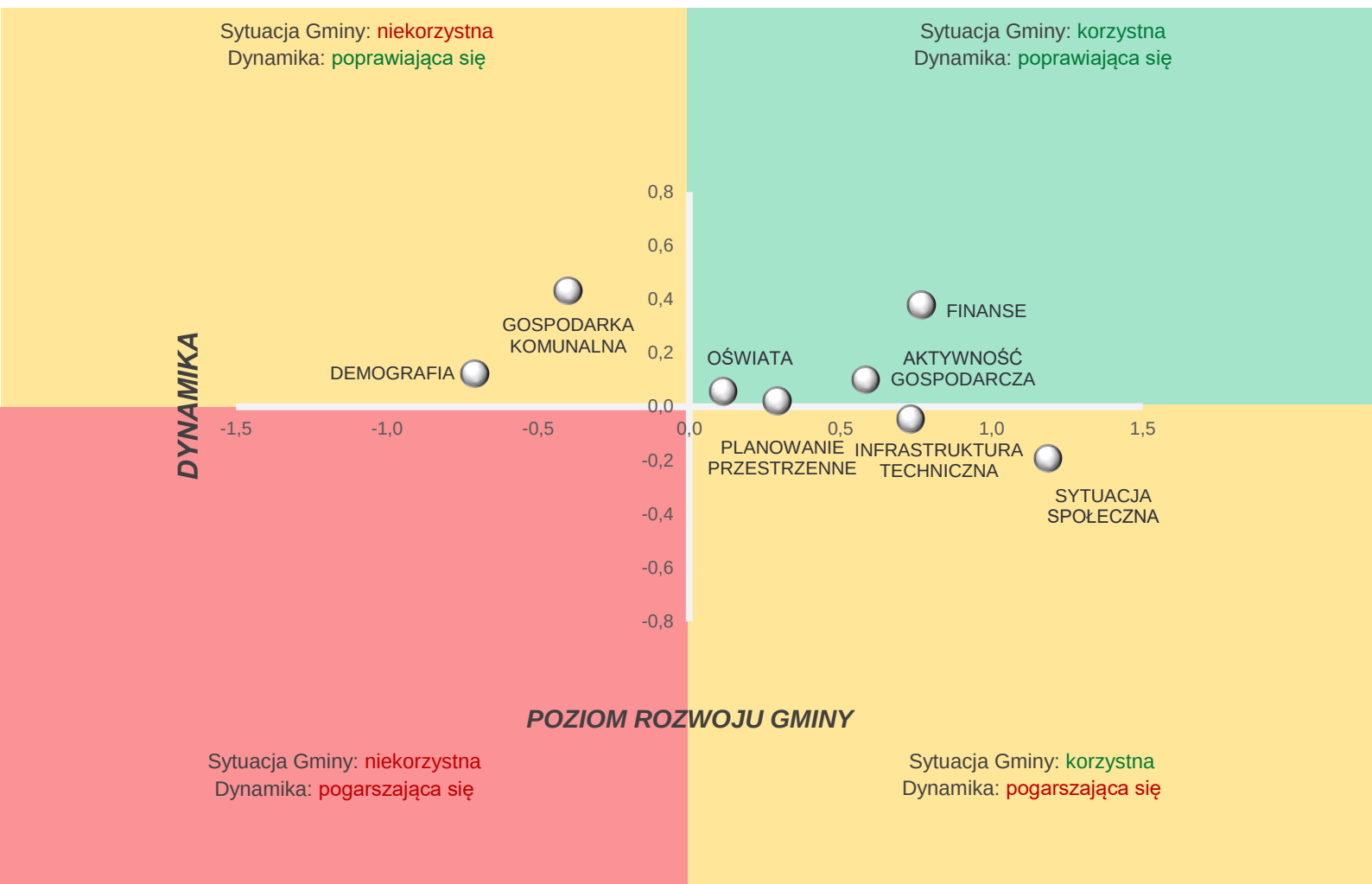
Na początku dokumentu przedstawiono podstawowe informacje o Gminie i jej władzach, a także o zadaniach i uprawnieniach Wójta. Następnie określono sytuację Gminy na początek 2018 roku. Jej stan rozwoju w większości dziedzin był lepszy niż gmin mających podobny charakter i pozycję w strukturze osiedleńczej kraju (w stosunku do grupy porównawczej). Przeprowadzona analiza oraz ocena badanych obszarów wykazała, iż na stan Gminy na początku roku 2018 największy wpływ miała bardzo dobra sytuacja społeczna, bardzo wysoka aktywność gospodarcza, wysoki poziom infrastruktury technicznej oraz bardzo dobra sytuacja finansowa. Gospodarka komunalna była natomiast znacznie słabsza niż w grupie porównawczej. Przede wszystkim niedobory dotyczą wyższych kosztów zagospodarowania znacznej ilości wytwarzanych odpadów. Problemem był także brak ekonomicznego zrównoważenia systemu. Słabą stroną Gminy Michałowice była również demografia.

W kolejnej części Raportu zaprezentowane zostały działania Władz Gminy (przede wszystkim Wójta), mające wpływ na stan na koniec 2018 roku, a przede wszystkim realizację strategii planów i programów. Rok 2018 był okresem wzmożonego wysiłku inwestycyjnego, przede wszystkim w zakresie inwestycji drogowych oraz gospodarki wodociągowo-kanalizacyjnej. Wydatkowano na ten cel 16,5 mln zł. Duży nacisk położono także na realizację zadań z oświaty i pomocy społecznej.

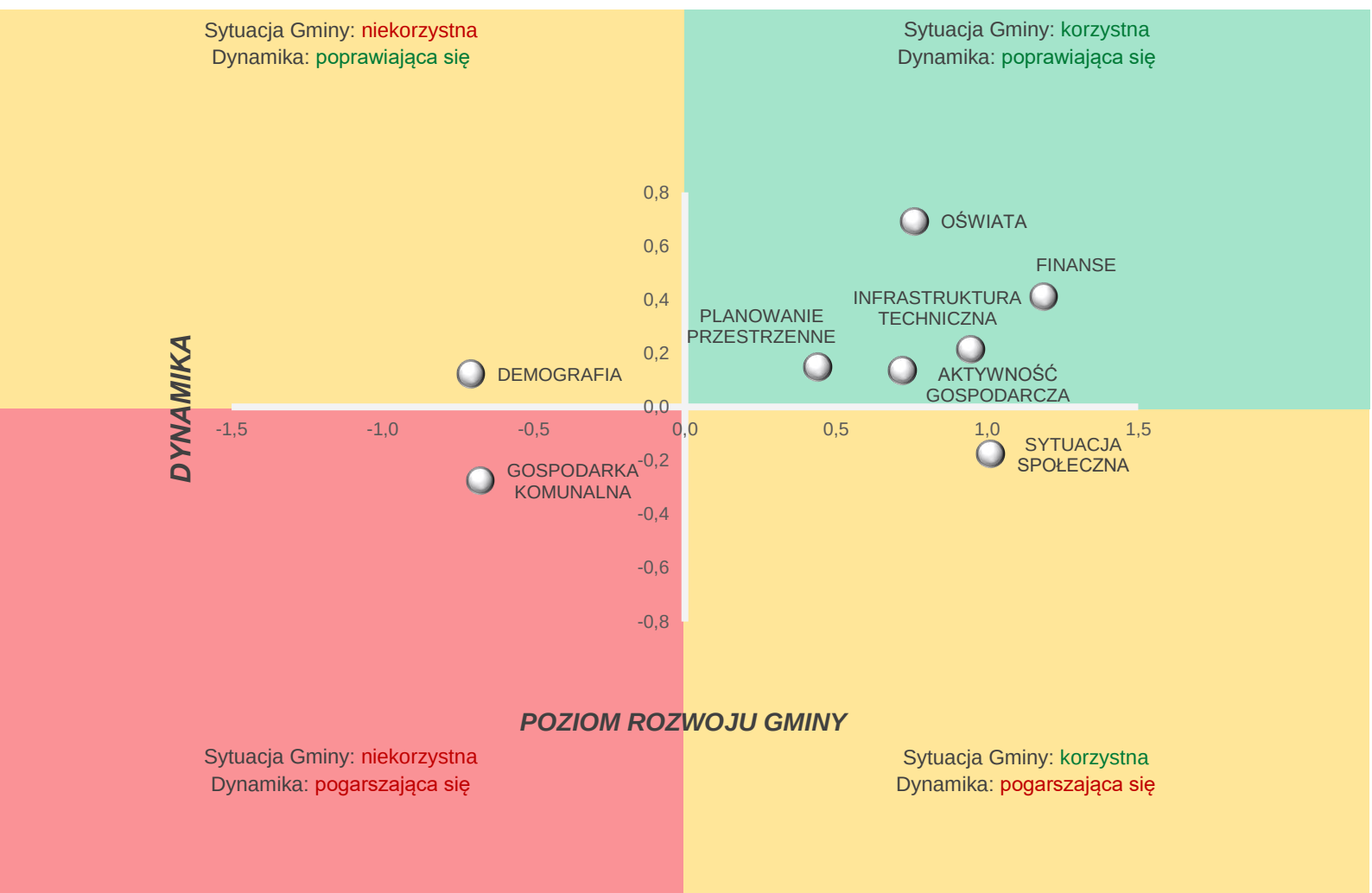
W ostatniej części raportu przedstawiono stan Gminy Michałowice na koniec 2018 roku. Utrzymała się (a nawet znacząco wzrosła) przewaga Gminy wobec grupy porównawczej w sferze finansów. Poprawiła się pozycja oświaty, charakteryzująca się bardzo dobrymi wynikami egzaminów. Niemniej, ponadprzeciętny poziom realizacji zadań oświatowych jest przyczyną uczęszczania do placówek oświatowych uczniów z innych gmin, co stanowi znaczne obciążenie budżetu. Dzięki inwestycjom drogowym poprawił się i tak już wysoki poziom infrastruktury drogowej. Nadal słabą stroną pozostaje demografia i gospodarka odpadami. Wydaje się, iż gospodarka odpadami obecnie stanowi największe wyzwanie przed Władzami Gminy. Podobnie wyzwaniem jest starzejące się społeczeństwo i konieczność prowadzenia aktywnej polityki senioralnej.

Wpływ działań Władz Gminy na sytuację lokalną przedstawiają poniższe wykresy. Pierwszy obrazuje stan Gminy na początek roku, natomiast drugi odzwierciedla efekty działań podjętych w 2018 roku i obrazuje sytuację Gminy na koniec roku.

STAN GMINY MICHAŁOWICE NA POCZĄTEK 2018 ROKU

STAN GMINY MICHAŁOWICE NA KONIEC 2018 ROKU

1

Podstawowe informacje
o Gminie

GINA MICHAŁOWICE

gmina wiejska

powiat pruszkowski

województwo mazowieckie

liczba mieszkańców: 17,8 tys. osób
(według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku)

budżet gminy w 2018 r.: 145,5 mln zł

OBECNE WŁADZE GMINY

Wójt: Małgorzata Pachecka

Zastępca Wójta: Jerzy Sierak

Sekretarz: Anna Fabisiak

Skarbnik: Anna Jankowska

Radni: Beata Rycerska – przewodnicząca
Elżbieta Biczuk
Marek Biskot
Magdalena Bronisz
Jarosław Hirny-Budka
Joanna Chilarska
Anna Kamińska
Paweł Kordys
Joanna Kowalczyk
Edward Kozłowski
Adriana Król-Popiel
Agnieszka Paradowska
Katarzyna Parzyńska
Maciej Polarczyk
Anna Wyszomirska

KADENCJA 2014-2018

Wójt:	Krzysztof Grabka
Sekretarz:	Zofia Idzikiewicz
Skarbnik:	Anna Jankowska
Radni:	Elżbieta Biczuk – przewodnicząca Hanna Brzeska-Kalczuk Eugeniusz Hanc Ewa Ilczyszyn Anna Kamińska Piotr Kamiński Paweł Kordys Edward Kozłowski Adriana Król-Popiel Przemysław Majtyka Agnieszka Paradowska Katarzyna Parzyńska Eugeniusz Strzelecki Anna Wyszomirska Paweł Zacny

WÓJT GMINY MICHAŁOWICE

Małgorzata Pachecka

Wójt Gminy Michałowice od 2018 roku. Przed objęciem stanowiska Wójta przez 25 lat realizowała cele zawodowe jako **przedsiębiorca, menedżer i założyciel** sprawnie funkcjonujących firm, takich jak m.in. Medical Communications. Pełniła także funkcję **Wiceprzewodniczącej Rady Rozwoju Powiatu Pruszkowskiego**.

Absolwentka Wydziału Farmacji Akademii Medycznej w Warszawie. Ukończyła także studia na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego. Posiada dyplom Zarządzania (MBA – Master of Business Administration) Uniwersytetu Warszawskiego oraz amerykańskiego uniwersytetu stanowego (University of Illinois).

Autorka opracowań i tekstów dla **Ministerstwa Edukacji** w zakresie partycypacji rodziców w zarządzaniu szkołą. Zaangażowana w **działalność społeczną** i inicjatywy związane ze środowiskiem. Jako największą wartość wskazuje człowieka i możliwości realizacji przedsięwzięć integrujących mieszkańców, takich jak m.in. cykliczna impreza plenerowa pn. „Zielono mi”.

Priorytety w zakresie zarządzania Gminą Michałowice uwzględniają:

1. zrównoważony rozwój wszystkich miejscowości na terenie Gminy,
2. stały dialog z mieszkańcami w celu dostosowania inwestycji do ich oczekiwań i potrzeb, realizowany również poprzez wsparcie dla budżetu obywatelskiego i większe pozyskiwanie środków zewnętrznych;
3. przygotowanie i systematyczne wykonywanie strategii rozwoju Gminy;
4. działania zmierzające do zapewnienia stabilności dotyczącej miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
5. modernizacja i poprawa dostępu do świetlic i obiektów sportowych oraz ośrodków kultury;
6. wsparcie przedsięwzięć dążących do poprawy jakości powietrza, zmniejszenia hałasu i zanieczyszczeń;
7. stworzenie gminnego inkubatora przedsiębiorczości i organizację szkoleń dla lokalnych przedsiębiorców w celu zwiększenia konkurencyjności,
8. pełną przejrzystość i jawność działań Urzędu Gminy oraz aktywną współpracę międzygminną.

ZADANIA I UPRAWNIENIA WÓJTA

Kompetencje wójta dzielą się na dwa ważne obszary. Z jednej strony **jest on organem wykonawczym gminy**, który zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym odpowiada za wykonywanie uchwał rady gminy. Ponadto liczne przepisy w ustawach i rozporządzeniach szczegółowo określają zakres zadań realizowanych przez wójta. Należą do nich w szczególności:

1. przygotowywanie projektów uchwał rady gminy;
2. opracowywanie programów rozwoju w trybie określonym w przepisach o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
3. określanie sposobu wykonywania uchwał;
4. gospodarowanie mieniem komunalnym;
5. wykonywanie budżetu;
6. zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych.

Wójt odpowiada również za gospodarkę finansową gminy. Wśród jego najważniejszych kompetencji w tym zakresie wskazuje się:

1. przygotowanie projektu budżetu gminy;
2. ogłaszanie uchwały budżetowej i sprawozdania z jej wykonania;
3. informowanie mieszkańców gminy o założeniach projektu budżetu, kierunkach polityki społecznej i gospodarczej oraz wykorzystywaniu środków budżetowych;
4. dokonywanie zmian w planie dochodów i wydatków, w zakresie, do którego posiada upoważnienie;
5. dbałość o uzyskiwanie dochodów oraz podejmowanie decyzji o wydatkowaniu środków.

Z drugiej strony wójt kieruje również bieżącymi sprawami gminy i reprezentuje ją na zewnątrz. Jest także **zwierzchnikiem służbowym w stosunku do pracowników urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych** a w przypadkach niecierpiącym zwłoki może wydawać przepisy porządkowe w formie zarządzenia. Ponadto zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Gminy Michałowice **do zakresu zadań Wójta jako Kierownika Urzędu** należy w szczególności:

1. podejmowanie czynności w sprawach z zakresu prawa pracy i wyznaczanie innych osób do podejmowania tych czynności,
2. zapewnianie przestrzegania prawa przez komórki organizacyjne Urzędu oraz jego pracowników,
3. czuwanie nad tokiem i terminowością wykonywania zadań Urzędu,
4. prowadzenie postępowań administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej,
5. upoważnianie pracowników Urzędu do wydawania w imieniu Wójta decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej,
6. pełnienie bezpośredniego nadzoru Referatem Planowania Przestrzennego, Stanowiskiem ds. Obronności i Obrony Cywilnej, Stanowiskiem ds. BHP, Stanowiskiem ds. Kontroli Wewnętrznej, Audytorem Wewnętrznym, Radcami prawnymi, Pionem Ochrony Informacji Niejawnych oraz Referatem Funduszy Zewnętrznych.

Przedkładany raport o stanie gminy stanowi syntetyczną informację dla Rady oraz mieszkańców o działaniach podejmowanych w powyższym zakresie przez cały 2018 rok.

2

**Stan Gminy na początek
2018 roku**

Założenia do oceny stanu gminy

Punktem wyjścia Raportu o stanie gminy za 2018 rok jest określenie stanu gminy na początku tego roku. Jest to z jednej strony ukazanie mocnych i słabych stron jednostki, stanowiące podstawę do analiz realizowanych strategii, planów i programów (część III opracowania), a z drugiej stanowi punkt wyjścia do zaprezentowania działań wójtów i szerzej całej gminy w 2018 roku (część IV opracowania).

W celu oceny stanu gminy opracowano **model, który pozwala zaprezentować Gminę Michałowice na tle innych gmin o podobnych cechach i potencjale rozwojowym**. W tej metodologii prezentowany jest poziom rozwoju danej dziedziny (lub wskaźnika) oraz to jakie zmiany zaszły w tej dziedzinie (lub wskaźniku) w ciągu ostatnich pięciu lat. To zaś wskazuje na obserwowaną w ostatnich latach tendencję.

Należy pamiętać, iż w tej metodologii prezentowana jest Gmina Michałowice na tle grupy porównawczej. Grupę tę stanowią gminy o podobnych uwarunkowaniach rozwojowych. Tworzą ją 146 gmin wiejskich położonych w zewnętrznych strefach obszarów metropolitalnych. Wydzielenia tej grupy dokonano na podstawie opracowania zrealizowanego w Komitecie Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk przez prof. Przemysława Śleszyńskiego i Tomasza Komornickiego¹ dla celów monitoringu planowania przestrzennego. **Grupa porównawcza stanowi punkt odniesienia, zatem jest to pokazanie stanu gminy na tle stanu swojego „rynku”**, który stanowią pozostałe gminy z grupy porównawczej. Warto zwrócić uwagę, że grupa porównawcza obejmująca gminy położone w zewnętrznych strefach obszarów metropolitalnych jest grupą gmin o bardzo wysokim poziomie rozwoju. Są to zatem gminy najlepiej rozwinięte i najlepiej rozwijające się. Zatem Gmina Michałowice prezentowana jest na tle bardzo „silnej” – dobrze rozwiniętej grupy porównawczej.

Do oceny stanu Gminy wzięto pod uwagę osiem obszarów. Są to:

1. demografia,
2. sytuacja społeczna,
3. kondycja finansowa,
4. aktywność gospodarcza,
5. stan oświaty,
6. infrastruktura techniczna,
7. gospodarka komunalna,
8. planowanie przestrzenne.

Obszary te scharakteryzowane zostały przy wykorzystaniu **79 wskaźników cząstkowych** (od kilku do kilkunastu w obszarze)². Dane wykorzystane do obliczenia wskaźników pozyskano z oficjalnych źródeł Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) oraz z Ministerstwa Finansów (bazy danych zawierające infor-

¹ P. Śleszyński, T. Komornicki, Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego, Przegląd Geograficzny, 2016, 88, 4, s. 469-488.

² Wskaźniki te zaprezentowane są w załączniku 1 raportu.

macje o dochodach, wydatkach, zobowiązaniach, należnościach jednostek samorządu terytorialnego). Pozwala to obiektywnie i stosunkowo dobrze zaprezentować poziom rozwoju gminy na tle innych podobnych gmin i jednocześnie wskazać jej mocne i słabe strony. Jest to zatem wstęp do analizy strategicznej.

Poziom rozwoju gminy w poszczególnych dziedzinach został zaprezentowany na poniższym wykresie. Grupa porównawcza znajduje się na środku układu współrzędnych. Zatem te dziedziny (wskaźniki) które znajdują się po prawej stronie osi Y (mają dodatnie wartości X) prezentują wyższy poziom niż grupa porównawcza (ćwiartka I i III) i odpowiednio, te które znajdują się po lewej stronie (mają ujemne wartości X) prezentują niższy poziom (ćwiartka II i IV). Natomiast te dziedziny (wskaźniki), które znajdują się powyżej osi X (mają dodatnie wartości Y) rozwinęły się w ciągu ostatnich pięciu lat szybciej niż w grupie porównawczej (ćwiartki I i II) i odpowiednio, te które znajdują się poniżej osi X (mają ujemne wartości Y) rozwinęły się wolniej (ćwiartki III i IV). Innymi słowy gmina w dziedzinach (wskaźnikach) znajdujących się:

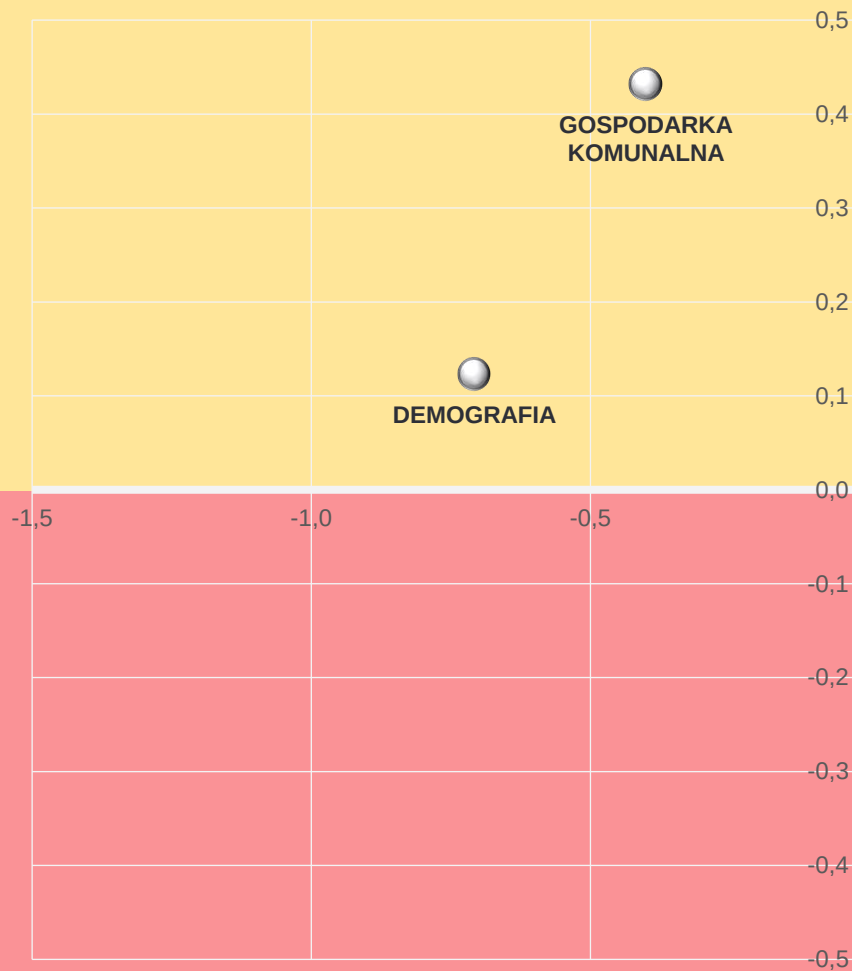
1. w ćwiartce I – charakteryzuje się lepszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach i rozwinęła się szybciej. Można zatem określić iż gmina w dziedzinie z tej ćwiartki jest **liderem wśród jednostek podobnych i jej przewaga się zwiększyła**;
2. w ćwiartce II – charakteryzuje się słabszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach lecz rozwinęła się szybciej. Można zatem określić, iż gmina w dziedzinie z tej ćwiartki co prawda **nie jest liderem wśród jednostek podobnych, ale rozwinęła się szybciej**;
3. w ćwiartce III – charakteryzuje się lepszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach ale rozwinęła się wolniej. Można zatem określić, iż jest **liderem w dziedzinie z tej ćwiartki, ale jej przewaga się zmniejsza**. Taka sytuacja zachodzi także w przypadku, gdy gmina uzyskała w danej dziedzinie praktycznie maksymalny poziom rozwoju (np. 100% pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego) i już nie może powiększać swojej przewagi – zawsze będzie liderem;
4. w ćwiartce IV – charakteryzuje się słabszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach i rozwija się wolniej. Można zatem określić, iż gmina w dziedzinie z tej ćwiartki nie tylko **nie jest liderem, ale traci dystans do jednostek podobnych**. Jest to sytuacja zdecydowanie niekorzystna.

ĆWIARTKA II

Obecna sytuacja: **niekorzystna**

Tendencja: **poprawiająca się**

W Gminie udało się zmniejszyć przewagę grupy porównawczej

ĆWIARTKA I

Obecna sytuacja: **korzystna**

Tendencja: **poprawa w ciągu 5 lat**

Gmina jako lider, który powiększył przewagę nad grupą porównawczą

ĆWIARTKA IV

Obecna sytuacja: **niekorzystna**

Tendencja: **pogarszająca się**

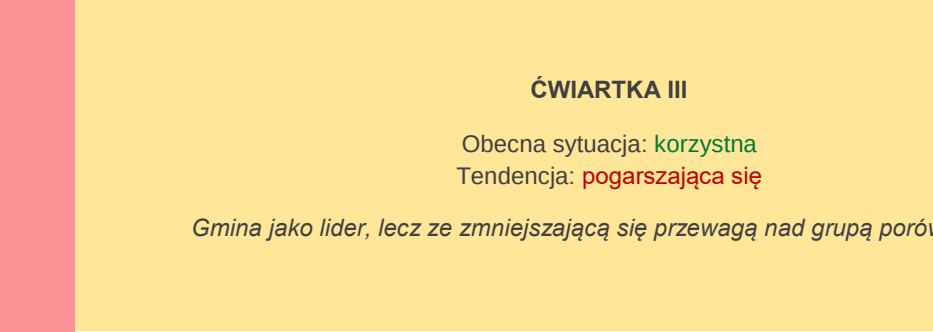
Gmina jest słabsza od grupy porównawczej i „traci dystans”

ĆWIARTKA III

Obecna sytuacja: **korzystna**

Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jako lider, lecz ze zmniejszającą się przewagą nad grupą porównawczą

Stan Gminy na początek 2018 roku

Gmina Michałowice należy do gmin wiejskich położonych w obszarach metropolitalnych. **W większości analizowanych dziedzin jej poziom rozwoju na początku 2018 roku był wyższy niż w grupie porównawczej** i mieścił się w przedziale od +0,1 do +0,8. Z kolei w zakresie demografii (ponad -0,7) sytuacja w Gminie Michałowice była zdecydowanie gorsza niż w gminach z grupy porównawczej. Obszar ten nie jest jednak bezpośrednio zależny od działalności władz lokalnych, jednak w przyszłości może powodować bariery rozwoju Gminy.

Gmina Michałowice była liderem wśród gmin wiejskich położonych w obszarach metropolitalnych w zakresie sytuacji społecznej. Oznacza to, iż mieszkańcy gminy są w relatywnie lepszej sytuacji i wymagają mniejszego wsparcia. Było to spowodowane przede wszystkim korzystnymi warunkami mieszkaniowymi, niskim udziałem osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej i dzieci otrzymujących zasiłek rodzinny. Świadczyło to o dobrej sytuacji materialnej mieszkańców. Problemem jest jednak fakt, że wymienione wskaźniki te na tle grupy porównawczej przez ostatnie lata nie poprawiły się znacząco, wręcz pozostawały niezmienne.. W 2017 roku przewaga w sytuacji społecznej wobec grupy porównawczej się zmniejszyła.

Kolejną istotną przewagę Gmina Michałowice uzyskiwała w obszarze **finansów** – jednej z najistotniejszych dziedzin działalności władz. Przewaga ta wynikała przede wszystkim z dobrej sytuacji dochodowej (dochód na mieszkańca wynosił 7,1 tys. zł.). Gmina uzyskiwała stosunkowo wysokie wpływy z dochodów własnych (71% dochodów ogółem przy 49% w gminach z grupy porównawczej). Świadczyło to o dużej samodzielności finansowej Gminy, która odgrywa istotną rolę w stymulowaniu rozwoju lokalnego. **Co więcej, wskaźniki te z roku na rok ulegały poprawie. Przekładało się to na umocnienie pozycji Gminy Michałowice w stosunku do porównywanych gmin.** W Gminie Michałowice zauważalny był również wysoki i poprawiający się wynik budżetu bieżącego, wyrażony jako różnica między kwotą dochodów i wydatków bieżących w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Na początku 2018 roku wskaźnik ten wynosił 1,8 tys. zł na mieszkańca, natomiast w grupie porównawczej był on na poziomie 622 zł (prawie trzy razy niższy). Oznacza to, iż Gmina posiadała lepszą sytuację do generowania rozwoju. Wysoka nadwyżka operacyjna przekładała się również na dużą zdolność kredytową Gminy i wskaźnik samofinansowania inwestycji. Znacząco niższy był natomiast udział środków unijnych w budżecie, co świadczyło o mniejszej aktywności władz w pozyskiwaniu dotacji z UE.

Relatywnie dobra sytuacja występowała również w obszarze **aktywności gospodarczej**. Gmina osiągała wysokie wpływy z PIT (prawie trzy razy wyższe niż w grupie porównawczej). Występowała również wysoka przedsiębiorczość mieszkańców (duża liczba osób prowadzących działalność gospodarczą i liczba wpisów przedsiębiorstw do REGON). Zwiększyło się nieco bezrobocie wśród osób w wieku produkcyjnym, choć nadal jego poziom był niższy niż w grupie porównawczej.

Korzystną sytuację, choć o relatywnie pogarszającej się tendencji Gmina uzyskiwała w obszarze **infrastruktury technicznej**. Miała na to wpływ przede wszystkim wysoka dostępność do sieci gazowej i kanalizacyjnej, a przy tym duża liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni ścieków. Zwiększały się również nakłady na rozwój infrastruktury technicznej. Nieco niższy był jednak stopień zwodociągowania (89% przy 92% w gminach z grupy porównawczej). Ponadto zmniejszyły się nakłady na bieżące utrzymanie dróg.

Relatywnie dobra sytuacja występowała w obszarze **planowania przestrzennego**. Co ważne, stosunkowo wysoka była powierzchnia objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (prawie 70% przy 49% w grupie porównawczej). Z tego względu Gmina Michałowice posiadała większą kontrolę w zakresie planowania przestrzennego niż gminy o podobnych cechach. Skutkowało to również niskim wskaźnikiem liczby wydanych decyzji o warunkach zabudowy na mieszkańca, które są oceniane jako jedno z następstw związanych z chaotycznym rozprzestrzenianiem się zabudowy i pogorszeniem się jakości przestrzeni publicznej. Gmina posiada jednak większą niż w grupie porównawczej powierzchnię obszarów prawnie chronionych, co ogranicza możliwości zagospodarowania terenu.

Ostatnim obszarem, w którym Gmina uzyskiwała przewagę jest **oświata**. Wynikało to z dobrej jakości przedszkoli i wysokiego współczynnika skolaryzacji. Należy mieć jednak na uwadze zbyt dużą liczebność oddziałów w szkołach, a zatem również wysoką liczbę uczniów przypadających na jednego nauczyciela, co może oddziaływać na jakość nauczania w szkołach. Sytuacja ta w pewnym stopniu wynika z faktu uczęszczania do szkół w Gminie Michałowice mieszkańców sąsiednich gmin. Wydatki oświatowe w przeliczeniu na jednego ucznia są niższe niż przeciętnie w grupie porównawczej.

W zakresie **gospodarki komunalnej** sytuacja w Gminie Michałowice na początku 2018 roku była relatywnie słabsza niż w grupie porównawczej, choć w ostatnich 5-ciu latach uległa poprawie. Najistotniejszym problemem była gospodarka odpadami: znaczna liczba wytwarzanych odpadów i przede wszystkim niska rentowność gospodarki odpadami. Z roku na rok wskaźnik ten się zmniejszał i na początku 2018 roku wynosił 81% (dla grupy porównawczej kształtował się on na poziomie 93%). Oznacza to, że Gmina nie pokrywała w całości wydatków na gospodarkę odpadami wpływami z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Najistotniejszym problemem w Gminie Michałowice były **problemy demograficzne**. Zbyt niski poziom dzietności, starzenie się społeczeństwa i niekorzystne migracje osłabiają potencjał demograficzny Gminy, co w przyszłości może negatywnie odbijać się na jej rozwoju. Jest to również pewne wyzwanie dla Władz Gminy, przede wszystkim w zakresie polityki senioralnej – aktywizacji osób starszych dla rozwoju Gminy.

3

**Działalność Wójta
w 2018 roku**

REALIZACJA POLITYK, PROGRAMÓW I STRATEGII

Istotna część zadań Wójta w 2018 roku związana była z realizacją i wdrożeniem działań zaplanowanych w licznych dokumentach o charakterze programowym i strategicznym. Spośród wielu uchwał Rady Gminy stanowiących o kierunkach realizacji lokalnych polityk, programów i strategii, w pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na strategię rozwoju lokalnego, która określa najważniejsze zamierzenia i cele gminy w długim okresie. Misją rozwoju Gminy Michałowice określoną w Strategii Zrównoważonego Rozwoju do 2023 roku jest:

Zapewnienie jak najlepszego środowiska życia mieszkańcom oraz warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych zgodnie z zasadami: zrównoważonego rozwoju, racjonalnego gospodarowania i partycypacji społecznej.

Umocnianie konkurencyjności i rangi Gminy Michałowice w otoczeniu aktywnych, przedsiębiorczych i wykształconych mieszkańców oraz sąsiedztwo Warszawy.

Odnosząc się do powyższej misji Gmina Michałowice posiada pięć głównych kierunków i priorytetowych obszarów działania, zdefiniowanych jako cele strategiczne.

- Cel 1:** Zapewnienie wysokiego standardu zamieszkania i wypoczynku mieszkańców oraz świadczonych usług społecznych
- Cel 2:** Tworzenie jak najlepszych warunków do trwałego wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców i dalszego rozwoju gospodarczego
- Cel 3:** Osiągnięcie europejskich standardów środowiska przyrodniczego oraz racjonalne zagospodarowanie przestrzenne Gminy
- Cel 4:** Zapewnienie sprawnych powiązań komunikacyjnych Gminy z otoczeniem, w tym z Warszawą oraz rozbudowa i modernizacja wewnętrznego układu drogowego
- Cel 5:** Zapewnienie wysokiego standardu realizacji funkcji administracyjnych Gminy, rozwój społeczeństwa informacyjnego, promocja Gminy

W związku z powyższymi celami, polegającymi na wykonywaniu zadań własnych Gmina Michałowice w 2018 roku realizowała **17 dokumentów strategicznych i programów**. Najwięcej z nich dotyczyło pomocy społecznej, następnie ochrony środowiska i ochrony zdrowia. Szczegółowe informacje o politykach, programach i strategiach realizowanych przez Gminę Michałowice w 2018 roku wymieniono w poniższej tabeli.

Tabela 1. Polityki, programy, strategie realizowane przez Gminę Michałowice w 2018 roku

L.P.	Nazwa dokumentu	Obszar
1	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Michałowice do 2023 roku	ogólny
2	Strategia Promocji Gminy Michałowice z 2017 roku	ogólny
3	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Michałowice z 2011 roku	planowanie przestrzenne
4	Program ochrony środowiska dla Gminy Michałowice na lata 2017-2022	ochrona środowiska
5	Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Michałowice z 2015 roku	ochrona środowiska
6	Program usuwania wyrobów zawierających azbest z 2011 roku	ochrona środowiska
7	Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Michałowice na lata 2016-2023	rewitalizacja
8	Gminny program wspierania rodziny na lata 2017-2019	pomoc społeczna
9	Program "Karta Mieszkańca Gminy Michałowice"	pomoc społeczna
10	Program "Gmina Przyjazna Seniorom i Ogólnopolska Karta Seniora" - edycja Gminy Michałowice	pomoc społeczna
11	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Michałowice na lata 2014-2020	pomoc społeczna
12	Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2017-2020	pomoc społeczna
13	Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Michałowice	ochrona zwierząt
14	Program współpracy Gminy Michałowice z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2018 rok	partycypacja społeczna
15	Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2018	ochrona zdrowia
16	Gminny program przeciwdziałania narkomanii na rok 2018	ochrona zdrowia
17	Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Michałowice w latach 2014-2018	gospodarka mieszkaniowa

Źródło: opracowanie własne.

W ramach realizacji celów operacyjnych Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Michałowice do 2023 roku, w szczególności sformułowanych w celu 5 (promocja Gminy) oraz pośrednio celu 1 (aktywizacja społeczna mieszkańców), celu 2 (prowadzenie polityki proinwestycyjnej, wzrost przedsiębiorczości, konkurencyjności) i celu 3 (zmiana wizerunku Gminy: estetyka, czystość, tworzenie zagospodarowanych przestrzeni publicznych) w 2017 roku przyjęto **Strategię Promocji Gminy Michałowice**. Do działań związanych z realizacją Strategii, promocją oraz współpracą międzynarodową w 2018 roku, można zaliczyć:

1. współpracę z włoską gminą Vico nel Lazio (wizyty delegatów włoskich w Gminie oraz wyjazd mieszkańców Gminy do Vico nel Lazio);
2. organizację imprez kulturalnych, sportowych (koncerty w sali multimedialnej, Dni Gminy Michałowice, Dożynki Gminne), uroczystości patriotycznych (rocznica Powstania Warszawskiego, Święto Niepodległości);
3. działania wizerunkowe Gminy (zakup artykułów i publikacji promocyjnych z herbem Gminy).

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest dokumentem określającym politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego. Obecnie obowiązujące Studium zostało przyjęte uchwałą nr V/26/2011 Rady Gminy Michałowice z dnia 28 marca 2011 roku.

W 2016 roku podjęto uchwałę w sprawie oceny jego aktualności (zgodnie z ustawą należy ją przeprowadzić co najmniej raz w czasie kadencji rady), która wykazała, że Studium Gminy Michałowice jest w nieaktualne w części i stwierdzono potrzebę sporządzenia jego zmian w celu dostosowania do obowiązujących przepisów, dokumentów strategicznych, ustaleń aktów planowania ponadlokalnego oraz aktualnych uwarunkowań rozwoju przestrzennego i kierunków zmian w przeznaczeniu terenów uwzględniających wnioski mieszkańców, wnioski potencjalnych inwestorów oraz ustalenia decyzji o warunkach zabudowy i decyzji celu publicznego. Nie podjęto jednak działań mających na celu jego aktualizację.

Ustalenia Studium są również wiążące przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Spośród działań zasługujących na uwagę należy wskazać, że w 2018 roku Gmina Michałowice na podstawie uchwał przystąpiła do sporządzania jednego nowego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębie geodezyjnym Komorów-Wieś oraz przyjęła jeden nowy plan miejscowy obszaru „Długa” na terenie obrębu geodezyjnego Granica, które mają przyczynić się do poprawy stanu zagospodarowania przestrzennego Gminy.

Zadania w obszarze ochrony środowiska realizowane były w oparciu o trzy programy. Nadrzędnym dokumentem strategicznym w zakresie ochrony środowiska w Gminie jest **Program ochrony środowiska dla Gminy Michałowice na lata 2017-2022**. Do jego głównych celów zaliczono m.in. poprawę jakości powietrza, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, ochronę przed hałasem, prowadzenie racjonalnej polityki wodnej, czy racjonalną gospodarkę odpadami. W ramach poprawy jakości powietrza podejmowane są działania zgodne z **Planem gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Michałowice na lata 2017-2019**. W 2018 roku Gmina udzieliła pomoc finansową dla 41 właścicieli nieruchomości na zmianę ogrzewania węglowego na gazowe.

Ważnym elementem w zakresie ochrony środowiska jest usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest przez Gminę, którego obowiązek wynika z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. W 2011 roku Gmina Michałowice przyjęła **Program usuwania wyrobów zawierających azbest**. W ramach realizacji tego programu w 2018 roku łącznie usunięto 1.578 m² azbestu i udzielono dofinansowanie na koszty jego usuwania dla 9 właścicieli.

Dodatkowo Wójt Gminy Michałowice w celu ochrony środowiska realizował zadania i inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami opisanych w dalszej części raportu.

W 2018 roku Wójt Gminy wykonywał również działania w ramach **Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Michałowice na lata 2016-2023**, m.in. przebudowę ulic, modernizację budynków, budowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz organizację imprez kulturalnych. Pełen wykaz inwestycji przeprowadzonych w 2018 roku znajduje się w Sprawozdaniu rocznym z wykonania budżetu Gminy Michałowice za 2018 rok.

Wykonywanie zadań z zakresu pomocy społecznej oparta jest o podejmowanie działań określonych w **pięciu dokumentach o charakterze programowym**. Podstawową oznaką realizacji zadań w obszarze pomocy społecznej było w szczególności zabezpieczenie w budżecie, a następnie wydatkowanie w ciągu całego roku środków na:

1. zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w kwocie prawie 6 tys. zł (wynagrodzenie dla specjalisty psychologa zatrudnionego do pomocy dzieciom i młodzieży z rodzin dotkniętych i zagrożonych przemocą oraz zakup materiałów na potrzeby zespołu interdyscyplinarnego w ramach kampanii „Reaguj na przemoc” i zakup druków do prowadzenia spraw z procedurą Niebieskiej Karty);
2. opłaty za pobyt w domach pomocy społecznej dla 14 osób w kwocie 9,6 tys. zł;
3. zasiłki okresowe i pomoc w naturze (dotyczyły wypłat świadczeń z tytułu zasiłków celowych dla 125 osób i zasiłków okresowych dla 5 osób oraz opłat za pobyt 3 osób w schronisku dla bezdomnych, zasiłki stałe - dotyczyły wypłat zasiłków stałych dla 54 osób) w kwocie 177,8 tys. zł;
4. wypłatę świadczeń rodzinnych wraz z dodatkami dla 420 rodzin, wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego dla 22 rodzin, świadczenie rodzicielskie dla 32 osób, świadczenia za życiem dla 1 osoby, świadczenia z tytułu urodzenia dziecka dla 67 osób, zasiłki dla opiekunów dla 5 osób, świadczenia pielęgnacyjne dla 27 osób, specjalny zasiłek opiekuńczy dla 3 osób, oraz wydatki związane z wynagrodzeniem dla pracowników wraz z pochodnym realizującymi program w kwocie 2,2 mln zł.

Ważnym obszarem przekładającym się na sytuację mieszkańców Gminy są działania podejmowane w związku z realizacją programów z zakresu ochrony zdrowia. Wydatki poniesione na ten cel w 2018 roku dotyczyły przede wszystkim realizacji zadań określonych w **Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz w Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii** w kwocie 302,6 tys. zł na przeciwdziałanie alkoholizmowi oraz 25,5 tys. zł na zwalczanie narkomanii.

Odnosząc się natomiast do zadań z zakresu gospodarki mieszkaniowej, Gmina realizowała działania wynikające przede wszystkim z Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, a także **Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Michałowice na lata 2014-2018**. Wydatki majątkowe w zakresie gospodarki mieszkaniowej dotyczyły wypłaty odszkodowań za grunty przejęte na rzecz Gminy, czy też bieżącej obsługi budynków komunalnych i remontów budynków.

Powyższa część przedstawia podsumowanie najważniejszych zadań wykonywanych w 2018 r. przez Gminę Michałowice w związku z realizacją lokalnych polityk,

programów i strategii. W dalszej części dokumentu przybliżone zostanie wykonywanie uchwał Rady Gminy, a także charakterystyka najważniejszych działań podjętych w 2018 roku związanych z realizacją przedstawionych powyższych dokumentów.

WYKONYWANIE UCHWAŁ RADY GMINY

Ustawa o samorządzie gminnym w art. 30 ust. 1 nakłada na Wójta **obowiązek wykonywania uchwał Rady Gminy**. Zadanie to sprowadza się nie tylko do kwestii formalnych, ale obejmuje również **szereg innych czynności** takich jak przygotowanie projektu uchwały, publikacja na stronie biuletynu informacji publicznej lub w dzienniku urzędowym wojewody, określenie sposobu wykonywania uchwały, a także zadbanie o zapewnienie zgodnego z prawem przebiegu wykonywania uchwał.

W 2018 roku Rada Gminy Michałowice podjęła w sumie 126 uchwał. Poniższa tabela przedstawia uchwały w podziale na konkretne obszary.

Tabela 2. Uchwały Rady Gminy Michałowice podjęte w 2018 roku

Obszar	Liczba uchwał
Zarządzanie majątkiem	26
Finanse	22
Organizacja Gminy i Urzędu	18
Zagospodarowanie przestrzenne	11
Pomoc społeczna	10
Oświata	8
Ochrona zdrowia	7
Rozpatrzone skargi	6
Gospodarka mieszkaniowa	5
Infrastruktura drogowa	5
Sport i turystyka	4
Ochrona środowiska	2
Gospodarka wodociągowa i kanalizacyjna	2
Suma	126

Zródło: opracowanie własne.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na aspekty związane z realizacją zapisów poszczególnych uchwał.

Najwięcej podjętych uchwał dotyczyło zarządzania majątkiem Gminy. Na ich podstawie zdecydowano m.in. o oddaniu działek będących własnością Gminy w dzierżawę i nieodpłatnym przejęciu prawa własności nieruchomości gruntowych.

Sprawy finansowe obejmują wykonywanie budżetu, który został przyjęty na podstawie uchwały nr XXIX/362/2017 Rady Gminy Michałowice z dnia 18 grudnia 2017 roku. W trakcie roku 2018 budżet był sukcesywnie realizowany, co przejawia się m.in. w opracowaniu i publikacji kwartalnych sprawozdań z wykonania budżetu

(Rb-27s, Rb28s, Rb-NDS, Rb-N i Rb-Z). Podsumowanie realizacji całego budżetu stanowi Sprawozdanie roczne z wykonania budżetu Gminy Michałowice za 2018 r., które przedłożono w Zarządzeniu Nr 86/2019 Wójta Gminy Michałowice z dnia 29 marca 2019 roku.

W związku z wyborami samorządowymi, które odbyły się w 2018 roku, znaczna część uchwał odnosiła się do organizacji Gminy i Urzędu. Na ich mocy wybrano Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego Rady Gminy Michałowice. Uchwalono również Statut Gminy oraz ustalono wynagrodzenie Wójta.

W 2018 roku Wójt Gminy Michałowice wydał w sumie 280 zarządzeń. Poniższa tabela przedstawia zarządzenia Wójta w podziale na konkretne obszary.

Tabela 3. Zarządzenia Wójta Gminy Michałowice podjęte w 2018 roku

Obszar	Liczba zarządzeń
Zamówienia publiczne	90
Finanse	79
Organizacja Gminy i Urzędu	27
Oświata	22
Gospodarka wodociągowa i kanalizacyjna	18
Zarządzanie majątkiem	11
Pomoc społeczna	9
Sport i turystyka	9
Inne	5
Planowanie przestrzenne	5
Jednostki organizacyjne	4
Gospodarka mieszkaniowa	1
Suma	280

Zródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość zarządzeń podjętych przez Wójta dotyczyła zamówień publicznych. Na ich mocy przeprowadzono postępowania o udzielenie zamówienia publicznego i powołania Komisji Przetargowej.

Drugim z najczęściej poruszanych obszarów przez Wójta były finanse Gminy. Dotyczyły one przede wszystkim dokonywania zmian w uchwale budżetowej oraz zmian w planie finansowym Urzędu Gminy.

Wiele zarządzeń dotyczyło również organizacji Gminy i Urzędu. Na ich mocy powołano Zastępcę Wójta Gminy oraz wprowadzono zmiany w regulaminie organizacyjnym Urzędu Gmin.

Poza wydawaniem zarządzeń, Wójt angażował się w życie gminy również w inny sposób. Brał udział w organizacji m.in. koncertów Katy Carr, zespołu Pectus i Hanny Banaszak, festynu Dni Gminy Michałowice, uroczystościach 74. Rocznicy Powstania Warszawskiego i egzekucji w Pęcicach oraz Dożynek Gminnych w Granicy. Wójt brał również udział w zebraniu dyrektorów placówek oświatowych, którego tematem była organizacja nowego roku szkolnego.

Szczegółowa charakterystyka uchwał i zarządzeń podjętych w 2018 roku znajduje się w dalszej części raportu.

BUDŻET REALIZOWANY Z UDZIAŁEM MIESZKAŃCÓW

FUNDUSZ SOŁECKI

W ramach podsumowania działalności Wójta, ustawa o samorządzie gminnym wymaga odniesienia się do realizacji Budżetu Obywatelskiego. Jednakże w roku 2018 Gmina Michałowice nie podjęła uchwały w sprawie wydzielenia Budżetu Obywatelskiego i tym samym nie wydatkowano jakichkolwiek środków na ten cel.

Gmina Michałowice w 2018 roku działania związane z wydatkowaniem środków na przedsięwzięcia proponowane bezpośrednio przez mieszkańców realizowała poprzez wyodrębnienie w budżecie środków stanowiących fundusz sołecki.

W 2018 roku w ramach funduszu sołeckiego zaplanowano wydatki na poziomie ponad 450 tys. zł.

Poniższa tabela przedstawia łączne wydatki zrealizowane przez poszczególne sołectwa.

Tabela 4. Wydatki w ramach funduszu sołeckiego w podziale na sołectwa w 2018 roku

Sołectwo	Plan	Wykonanie
Reguły	62 725,63	61 561,19
Pęcice	34 624,55	24 646,21
Nowa Wieś	62 725,63	62 607,91
Suchy Las	18 566,79	14 571,35
Komorów	62 725,63	59 026,02
Sokołów	29 481,05	28 885,72
Michałowice-Wieś	47 608,75	45 609,49
Opacz Mała	26 407,49	25 664,95
Opacz-Kolonia	62 725,63	43 215,68
Pęcice Małe	43 280,69	40 803,38
Suma	450 871,84	406 591,90

Źródło: opracowanie własne.

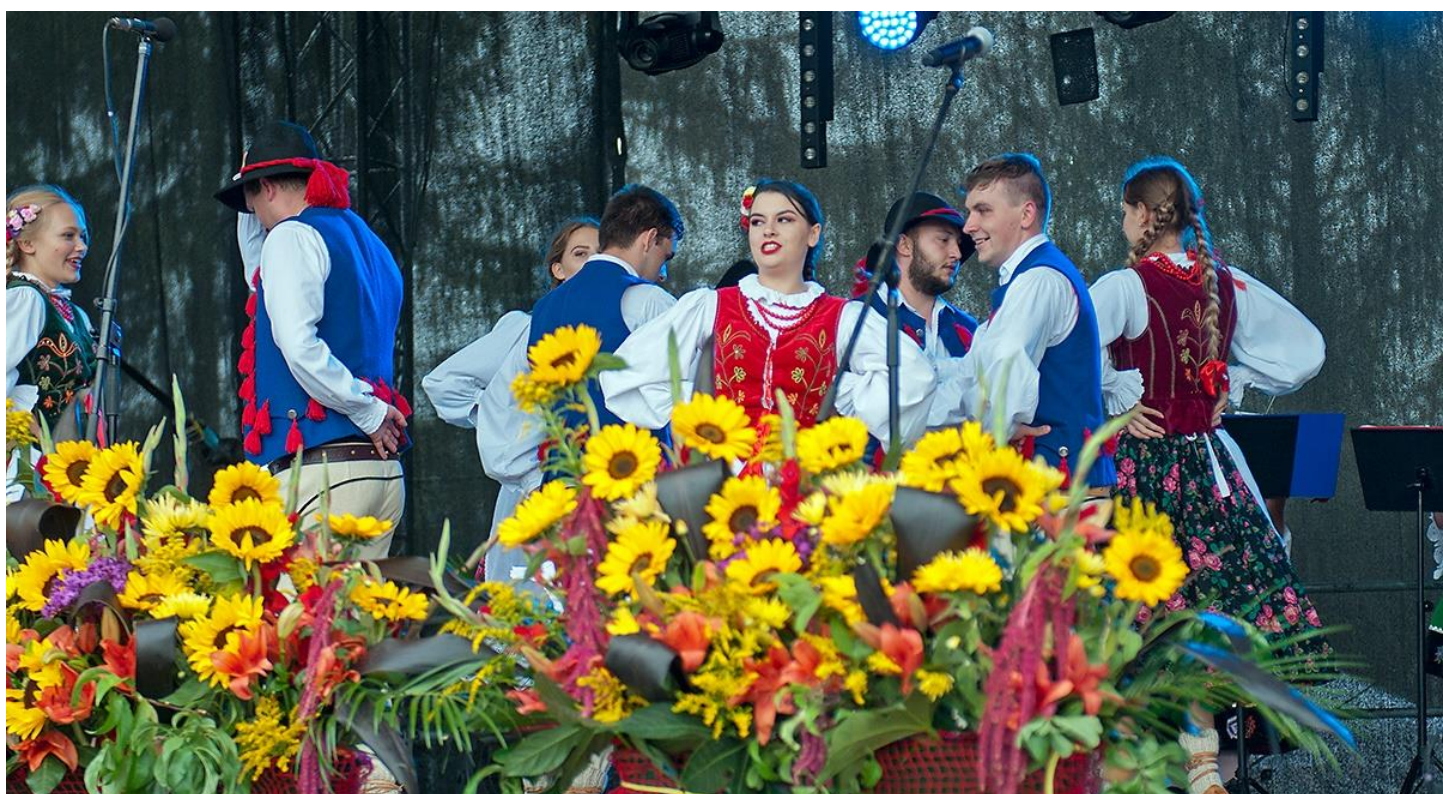
Mieszkańcy na spotkaniach sołeckich, które w 2018 roku odbywały się od 7 do 28 września decydowali w jaki sposób rozdysonować przyznane im środki. Zdecydowana większość sołectw postanowiła przeznaczyć najwyższe kwoty na realizację imprez kulturalnych i aktywizację mieszkańców.

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze przedsięwzięcia dokonane z funduszu sołeckiego poszczególnych sołectw.

Tabela 5. Wydatki w ramach funduszu sołeckiego w podziale na sołectwa w 2018 roku

Sołectwo	Nazwa zadania	Kwota
Reguły	Organizacja przedsięwzięć kulturalnych i wyjazdowych	46 359,16
Pęcice	Organizacja imprez aktywizujących mieszkańców	18 947,21
Nowa Wieś	Organizacja imprez aktywizujących mieszkańców	41 923,89
Suchy Las	Imprezy kulturalne związane zapoznawaniem dziedzictwa narodowego	12 781,35
Komorów	Organizacja zajęć i imprez kulturalnych, świątecznych i edukacyjnych	22 485,00
Sokołów	Aktywizacja mieszkańców przez udział w spotkaniach krajoznawczych	17 000,00
Michałowice-Wieś	Kulturalna aktywizacja mieszkańców	38 609,49
Opacz Mała	Organizacja zajęć kulturalnych dla mieszkańców	25 664,95
Opacz-Kolonia	Organizacja różnorodnych przedsięwzięć kulturalnych dla mieszkańców	33 345,68
Pęcice Małe	Wydarzenia związane z poznawaniem kultury i dziedzictwa narodowego	14 000,00

Źródło: opracowanie własne.

Poza wymienionymi wyżej wydatkami, mieszkańcy sołectw decydowali się przeznaczać również środki na doposażenia świetlic wiejskich, organizację imprez sportowych czy zakup sprzętu sportowego.

Fundusz sołecki pozwala mieszkańcom decydować o sprawach najważniejszych dla ich miejscowości oraz brać czynny udział w codziennym życiu gminy.

FUNDUSZ OSIEDLI

Poza wyodrębnieniem funduszu sołeckiego, Rada Gminy Michałowice wyraziła zgodę na uwzględnienie w budżecie Gminy środków finansowych z przeznaczeniem dla jednostek pomocniczych – osiedli, na realizację przedsięwzięć, które są zadaniami własnymi Gminy, służą poprawie warunków życia mieszkańców i są zgodne ze strategią rozwoju gminy. W budżecie na 2018 rok zostały zaplanowane środki finansowe z przeznaczeniem dla jednostek pomocniczych – osiedli na poziomie ponad 188 tys. zł. Poniższa tabela przedstawia zrealizowane zadania łączne wydatki poszczególnych osiedli

Tabela 6. Wydatki w ramach funduszu osiedli w podziale na osiedla w 2018 roku

Zrealizowane zadanie	Kwota
Osiedle Michałowice	56.197,95
Organizacja imprez i zajęć kulturalnych integrujących i aktywizujących mieszkańców oraz zakupy związane z powyższą organizacją oraz na potrzeby cyklicznych zajęć organizowanych dla mieszkańców	36.678,05
Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych dla mieszkańców oraz zakupy związane z powyższą organizacją	14.932,00
Zakup urządzeń sportowo –rekreacyjnych na placu rekreacji	4.587,90
Osiedle Granica	56.177,06
Zakup wyposażenia świetlicy osiedlowej	7.992,54
Organizacja imprez i zajęć aktywizujących mieszkańców	27.348,10
Organizacja zajęć rekreacyjno- sportowych dla mieszkańców	20.836,42
Osiedle Komorów	62.325,22
Organizacja wydarzeń kulturalnych	40 627,20
Organizacja wydarzeń sportowych	7 991,82
Zakup Urządzeń sportowo- rekreacyjnych	9 999,90
Dokarmianie i sterylizację bezdomnych psów i kotów	3 706,30

Źródło: opracowanie własne.

WYKONYWANIE ZADAŃ WŁASNYCH

OŚWIATA

Podobnie jak we wcześniejszych latach, w 2018 roku jedno z podstawowych zadań realizowanych przez Gminę Michałowice dotyczyło spraw z zakresu edukacji publicznej. Obszar ten już na początku 2018 roku stanowił jedną z silniejszych stron Gminy i cechował się wysokim poziomem wykonywania zadań oświatowych, co zostało przedstawione w ramach poniższej tabeli.

Tabela 7. Porównanie wybranych wskaźników z obszaru oświaty wg stanu na początek 2018 roku

Wskaźnik	Gmina Michałowice	Grupa porównawcza	Powiat	Województwo	Kraj
Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadająca na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	0,49	1,16	0,69	1,42	1,44
Wartość wydatków na zrealizowanie jednej godziny lekcyjnej w ramach nauczania podstawowego	206	195	205	182	186

Źródło: Opracowanie własne.

W poprzednich latach Gmina Michałowice zapewniała bardzo dobre warunki przedszkolne. Liczba miejsc zapewnionych dla najmłodszych mieszkańców Gminy była adekwatna do potrzeb i pozwalała na zagwarantowanie opieki każdemu dziecku. Również w obszarze szkół podstawowych, Gmina Michałowice położyła duży nacisk na odpowiednie finansowanie zadań edukacyjnych. W trakcie 2018 roku kontynuowane były dotychczasowe założenia polityki oświatowej, co finalnie pozwoliło na polepszenie sytuacji Gminy Michałowice w obszarze edukacji i nauczania. Najważniejsze działania podjęte w celu zapewnienia wysokiej jakości realizacji zadań oświatowych przedstawia poniższy schemat.

NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA OŚWIATOWE W GMINIE MICHAŁOWICE W 2018 ROKU

- Zapewnienie mieszkańcom nauczania w Liceum Ogólnokształcącym w Komorowie, pomimo, że stanowi to zadanie powiatu
- Zagwarantowanie komfortowego transportu dzieci do szkół w czasie krótszym niż 35 minut
- Organizacja nauczania pozwalająca na uniknięcie zmianowości
- Utrzymanie wysokiej jakości infrastruktury
- Finansowanie w formie dotacji o wartości ponad 5 mln zł opieki i nauczania dla blisko 500 dzieci uczęszczających do placówek niepublicznych

W roku szkolnym 2017/2018 Gmina Michałowice prowadziła 2 przedszkola publiczne, 3 szkoły podstawowe, 3 gimnazja oraz 1 liceum ogólnokształcące w podziale na:

1. Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Marii Dąbrowskiej w Komorowie w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa, Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcące;

2. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Michałowicach w skład której wchodzi również oddziały gimnazjalne;
3. Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Mikołaja Kopernika w Nowej Wsi w skład którego wchodzi Przedszkole, Szkoła Podstawowa i Gimnazjum.

Poniższa tabela prezentuje organizację szkół w Gminie Michałowice w roku szkolnym 2017/2018.

Tabela 8. Organizacja jednostek oświatowych w Gminie Michałowice w roku szkolnym 2017/2018

Jednostka	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Etaty nauczycieli
Szkoła Podstawowa w Komorowie	27	592	60,23
Szkoła Podstawowa w Michałowicach	33	829	66,47
Szkoła Podstawowa w Nowej Wsi	27	562	52,24
Razem Szkoły Podstawowe	87	1983	178,94
Gimnazjum w Komorowie	6	135	14,52
Gimnazjum w Michałowicach	7	170	15,1
Gimnazjum w Nowej Wsi	4	85	12,73
Razem Gimnazja	17	400	42,35
Liceum Ogólnokształcące w Komorowie	6	127	13,88
Łącznie szkoły	110	2510	235,17
Przedszkole w Michałowicach	9	224	20,67
Przedszkole w Nowej Wsi	3	71	7,55
Łącznie przedszkola	12	295	28,22

Źródło: opracowanie własne.

Łącznie naukę pobierało 2.510 uczniów, którzy uczyli się w 110 oddziałach (łącznie z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach podstawowych). Do gminnych przedszkoli uczęszczało 295 dzieci.

Ponadto na terenie Gminy funkcjonowało 9 niepublicznych przedszkoli, 8 niepublicznych punktów przedszkolnych, a także 7 żłobków i 2 kluby malucha, które były dotowane przez Gminę.

Do placówek oświatowych zlokalizowanych na terenie Gminy Michałowice uczęszczają także uczniowie zamieszkujący sąsiednie gminy. Stanowi to dodatkowe obciążenie budżetu. Korzystne byłoby uregulowanie tego faktu z władzami sąsiednich gmin, głównie Pruszkowa.

Wyznacznikiem funkcjonowania oświaty są wyniki egzaminów, do których podchodzą uczniowie.

Wyniki egzaminów gimnazjalnych oraz maturalnych uczniów są na bardzo wysokim poziomie, co świadczy o skuteczności kształcenia.

Poniższa tabela przedstawia wyniki egzaminu gimnazjalnego w porównaniu do średnich wyników osiągniętych przez uczniów w powiecie oraz województwie.

Tabela 9. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2017/2018

Jednostka	Średnie wyniki procentowe					
	GH-H	GH-P	GM-M	GM-P	GA-P	GA-R
Województwo	61	70	55	59	72	57
Powiat	64	73	59	62	78	63
Gmina	71,3	79,4	67,5	68,8	87,5	75,8

GH-H – część humanistyczna, GH-P – język polski, GM-M – matematyka, GM-P – przedmioty przyrodnicze, GA-P – język angielski podstawowy, GA-R – język angielski rozszerzony.

Źródło: opracowanie własne.

Wyniki egzaminu gimnazjalnego osiągnięte przez uczniów z Gminy Michałowice były wyższe od średnich wyników uzyskiwanych w Powiecie i Województwie. Świadczy to o dobrym przygotowaniu uczniów i wysokim poziomie kształcenia występującym w Gminie.

Natomiast uczniowie Liceum w Komorowie, osiągnęli dobre wyniki egzaminów maturalnych, zwłaszcza w ramach języków obcych oraz przedmiotów ścisłych, co zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 10. Wyniki egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2017/2018

Przedmiot	Poziom egzaminu			
	Podstawowy		Rozszerzony	
	Liczba zdających	Średni wynik (%)	Liczba zdających	Średni wynik (%)
	Obowiązkowy		Dodatkowy	
Biologia			10	29,5
Chemia			5	19,67
Fizyka			3	36,33
Geografia			12	51,44
Historia			1	72
Informatyka			2	2
Język angielski	37	82,56	35	55,65
Język polski	37	59,94	16	60,31
Matematyka	37	64,72	9	38,5

Źródło: opracowanie własne.

Wyniki egzaminów w szkołach prowadzonych przez Gminę Michałowice potwierdzają systematyczną pracę i zaangażowanie zarówno uczniów, jak i rodziców, dzięki którym możliwe jest aktywne uczestnictwo we wszystkich oferowanych formach zajęć.

W 2018 roku Gmina Michałowice dokonała wydatków majątkowych w obszarze oświaty na poziomie blisko 3 mln zł. Poniższa tabela przedstawia jakie inwestycje zostały wykonane w 2018 roku.

Tabela 11. Najważniejsze inwestycje dokonane w obszarze oświaty przez Gminę Michałowice w 2018 roku

Inwestycja	Kwota
Przebudowa boiska przy szkole w Komorowie	1 116 580,41
Modernizacja budynku szkolnego w Komorowie wraz z zewnętrzną infrastrukturą	492 406,24
Modernizacja budynku szkolnego w Michałowicach	737 891,72
Modernizacja budynku szkolnego w Nowej Wsi	342 191,65
Modernizacja budynku przedszkolnego w Nowej Wsi	70 460,00
Rozbudowa przedszkola w Michałowicach	47 970,00

Źródło: opracowanie własne.

Władze Gminy wspomagały uczniów poprzez przyznawanie stypendiów. W 2018 roku z budżetu Gminy wydano ponad 232 tys. zł. na zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych.

Ponadto Gmina Michałowice wypłaca stypendium im. Jana Pawła II dla studentów. W 2018 roku stypendium otrzymało 21 studentów na łączną kwotę 47 450,00 zł. Warto również wspomnieć, że w 2018 roku Gmina Michałowice, została wyróżniona przez Fundację Rozwoju Edukacji i Szkolnictwa Wyższego certyfikatem „Samorządowy Lider Edukacji”.

Podobnie jak we wcześniejszych latach, wsparcie działań administracyjnych w obszarze oświaty było zagwarantowane przez Centrum Usług Wspólnych Gminy Michałowice. Jednostka zapewnia obsługę finansową, rachunkową, prawną oraz administracyjno-organizacyjną placówkom oświatowym dla których Gmina Michałowice jest organem prowadzącym.

POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna stanowi bardzo ważny obszar związany z funkcjonowaniem Gminy, gdyż działania realizowane w tym zakresie wywierają bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców. Przedsięwzięcia dotyczące pomocy społecznej, podejmowane przez Gminę, obejmują zarówno wsparcie materialne, jak i rzeczowe oraz usługi.

Wskazane powyżej zadania wynikają z ustawy o pomocy społecznej, ale także innych aktów prawnych, m.in. ustawy o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, a także uchwał Rady Gminy. Warto podkreślić, iż za wykonywanie tych zadań odpowiada w znacznej części Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który w 2018 roku podejmował różnorodne czynności zmierzające do zapewnienia pomocy mieszkańcom. Z pomocy, udzielanej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, skorzystały w analizowanym roku 174 rodziny, w skład których wchodziło 343 osób. Przyznano świadczenia na podstawie 779 decyzji.

Jedną z czynności realizowanych w 2018 roku było udzielenie wsparcia finansowego, przyznawane osobom i rodzinom, które nie przekroczyły wskazanego w tabeli poniżej kryterium dochodowego.

Tabela 12. Kryterium dochodowe prawa do świadczeń pieniężnych

Podmiot otrzymujący pomoc	Warunek	01.01.2018-30.09.2018 roku	01.10.2018-31.12.2018 roku
Osoba samotnie gospodarująca	Kryterium dochodowe podmiotu	634	701
Osoba w rodzinie		514	528
Rodzina		Dochód nie mógł przekroczyć sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie	

Źródło: opracowanie własne.

W związku z tym, iż spełnienie kryterium dochodowego, nie było wystarczającą podstawą do przyznania wsparcia finansowego, należało jeszcze spełnić przynajmniej jedną przesłankę określoną w art. 7 pkt 2 – 15 ustawy o pomocy społecznej. Po uwzględnieniu kryterium dochodowego oraz powodów zawartych w ustawie, udzielono wsparcia z przyczyn wskazanych w poniższej tabeli. Najczęstszą podstawą objęcia pomocą społeczną w Gminie Michałowice w 2018 roku była długotrwała i ciężka choroba.

Tabela 13. Najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej

Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin*
Długotrwała lub ciężka choroba	104
Niepełnosprawność	68
Bezrobocie	35
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego	29**
Alkoholizm	9
Bezdomność	9
Potrzeba ochrony macierzyństwa	8
Wsparcie z powodu sytuacji kryzysowej	4

*powodem przyznania pomocy mogło być równoczesne spełnienie kilku przesłanek

**w tym 11 rodzin niepełnych oraz 6 rodzin wielodzietnych

Źródło: opracowanie własne.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gminę ustala się prawo do świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Świadczenia pieniężne mogą polegać m.in. na przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków, a świadczenia niepieniężne wykonuje się m.in. poprzez organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym, specjalistycznych w miejscu zamieszkania oraz pobyt w domu pomocy społecznej. Pierwszy rodzaj zasiłków stanowią zasiłki celowe, przyznawane w celu zaspokojenia konkretnej potrzeby bytowej. Druga grupa zasiłków to zasiłki okresowe, wypłacane np. z uwagi na bezrobocie. Trzecia kategoria zasiłków dotyczy zasiłków stałych, polegających na udzielaniu pomocy dla osób niezdolnych do pracy ze względu na niepełnosprawność lub wiek. Szczegółowy wykaz liczby korzystających z pomocy w tym zakresie wraz z wydatkowaną kwotą ujęto w tabeli. Kwota dotacji w zakresie wypłaty zasiłków okresowych i stałych wynosiła łącznie około 291,3 tys. zł.

Tabela 14. Rodzaje zasiłków wraz z liczbą osób oraz wydatkowaną kwotą

Rodzaj zasiłku	Liczba osób korzystających z pomocy	Kwota
Zasiłki celowe	213	210 698,00
Zasiłki okresowe	5	3 500,00
Zasiłki stałe	54**	303 106,00

** liczba rodzin korzystających z pomocy

Źródło: opracowanie własne.

Innym działaniem Gminy zasługującym na uwagę była realizacja programu z zakresu dożywiania. W ramach programu udzielono 236 zasiłków celowych przeznaczonych na zakup żywności dla 64 rodzin. Koszt programu obejmował wydatki wynoszące w przybliżeniu 68,3 tys. zł, w tym z dotacji pochodziło prawie 40,6 tys. zł. Oprócz świadczeń pieniężnych, pomoc w zakresie dożywiania uwzględniała także świadczenia niepieniężne, realizowane w formie udzielenia posiłku. Z tych świadczeń skorzystało łącznie 87 osób (w tym 66 dzieci) w 54 rodzinach. Sfinansowano ponad 13,2 tys. posiłków na łączną kwotę w wysokości około 110,5 tys. zł. Natomiast w programie „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” wzięło udział 60 osób, przy czym koszt udzielenia około 7,6 tys. posiłków wynosił w przybliżeniu 72,5 tys. zł, uwzględniając dotację w wysokości prawie 43,5 tys. zł. Dla 9 mieszkańców Gminy usługa była realizowana wraz z dowozem posiłku do miejsca zamieszkania.

Mając na uwadze zadania wykonywane w 2018 roku warto także w sposób szczególny zwrócić uwagę na świadczenie usług opiekuńczych dla 17 osób w wymiarze obejmującym ponad 4,6 tys. godzin. Pełny roczny koszt usług w tym zakresie wyniósł około 68,3 tys. zł. Aby zapewnić ich realizację Ośrodek zatrudniał opiekunki w ramach umów zlecenia, a także jedną opiekunkę zatrudnioną na podstawie umowy o pracę. Podejmowanie zadań dotyczących usług opiekuńczych w sposób znaczący przyczynia się do zapewnienia możliwości codziennego funkcjonowania w miejscu zamieszkania, bez konieczności skierowania do zakładów opiekuńczo-leczniczych lub domów pomocy społecznej.

Dodatkowo, warto również wskazać zadania realizowane w zakresie obowiązującej „Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Michałowice na lata 2014-2020”, czyli dokumentu wyznaczającego kierunki działań w obszarze m.in. wsparcia dziecka i rodziny, rozwoju profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych lub wzmocnienia poziomu poczucia bezpieczeństwa. W ramach Strategii jednymi z bardziej istotnych działań było:

1. uczestnictwo w ogólnopolskiej Karcie Seniora – dołączenie do programu, który ma na celu aktywizację i edukację osób starszych z zakresu ekonomii, bezpieczeństwa, a także korzystania z nowych mediów. Ponadto wydano także lokalną edycję Karty z herbem Gminy Michałowice, dzięki której seniorzy mogą korzystać ze zniżek w różnych miejscach;
2. wzięcie udziału w ogólnopolskiej akcji „Uszyj Jasia”, w ramach której wspólnie z mieszkańcami uszyto 176 kolorowych Jasiów, przekazanych następnie dzieciom ze Szpitala Dziecięcego im. Dzieci Warszawy w Dziekanowie Leśnym. Inicjatywę zrealizowano przy zaangażowaniu Gminnego Centrum Wolontariatu przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej;
3. przeprowadzenie diagnozy potrzeb seniorów, czyli inicjatywie zmierzającej do budowania lokalnej polityki senioralnej, obejmującej warsztaty z przedstawicielami instytucji i organizacji pozarządowych Gminy zajmujących się tematyką senioralną;
4. zorganizowanie przedsięwzięcia „Podziel się z sąsiadem”, czyli zbiórce żywności, dzięki której zebrano 700 kg artykułów spożywczych dla osób potrzebujących;
5. przeprowadzenie kolejnej edycji „Mikołajkowej niespodzianki” – wydarzenia skierowanego do najmłodszych mieszkańców Gminy, podczas którego dzieci mają możliwość skorzystania z wielu atrakcji, takich jak m.in. warsztaty z animatorami. W minionym roku z akcji skorzystało około 120 dzieci;

Oprócz tego, kolejną inicjatywą lokalną jest Klub Młodych Mam, dzięki któremu uczestniczki mają okazję zwiększyć umiejętności opiekuńczo-wychowawcze oraz aktywnie spędzić wolny czas.

Warto również podkreślić realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Przykładowe działania w ramach Programu przedstawiono w tabeli, a łączny koszt działań podjętych w 2018 roku wynosił ponad 302,6 tys. zł.

Tabela 15. Działania związane z Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Działanie	Liczba uczestników
Realizacja programów i warsztatów profilaktycznych	2803*
Poradnictwo w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym	75
Dodatkowe zajęcia terapeutyczne	35
Sfinansowanie wyjazdu na kolonie dla dzieci z rodzin zagrożonych problemem alkoholizmu w środowisku domowym	25
Sfinansowanie kosztów organizacji półkolonii promujących zdrowy styl życia dla młodzieży	21

*łączna liczba uczestników, uwzględniająca dzieci i rodziców

Źródło: opracowanie własne.

Należy także zwrócić uwagę na wykonywanie czynności w zakresie Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, którego główny aspekt stanowiła edukacja i profilaktyka, m.in. poprzez warsztaty edukacyjne dla rodziców i nauczycieli. Wydatki związane z Programem wyniosły w analizowanym roku około 25,5 tys. zł.

Największym zadaniem realizowanym w obszarze wsparcia materialnego było prowadzenie wypłaty świadczeń wychowawczych 500+, na które Gmina przeznaczyła

ponad 10,2 mln zł. Dodatkowo Gmina realizowała również zadania z zakresu świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych oraz zasiłku dla opiekuna, na które łącznie wydatkowano w przybliżeniu 2,2 mln zł, w tym w ramach zadań zleconych ponad 2 mln zł, a zadań własnych około 131,5 tys. zł. Wybrane formy zasiłków przedstawiono w tabeli.

Tabela 16. Wybrane formy świadczeń w ramach zadań zleconych

LP	Rodzaj świadczenia	liczba świadczeń
1	Zasiłki rodzinne	2.838
2	Zasiłek pielęgnacyjny	2.441
3	Świadczenia z Funduszu alimentacyjnego	374
4	Świadczenie pielęgnacyjne	351
5	Świadczenia rodzicielskie	222
6	Świadczenie wychowawcze 500+	20.410

Źródło: opracowanie własne.

W 2018 roku Sekcja Świadczeń Rodzinnych po raz pierwszy realizowała nowy rządowy program pn. "Dobry start", z którego skorzystało około 2,7 tys. dzieci, a łączne wydatki w tym zakresie wynosiły 795 tys. zł.

Dodatkowo, jednym z obszarów, w których Gmina także podjęła działania, były zadania związane ze wsparciem rodzin wielodzietnych, a jedną z bardziej istotnych inicjatyw stanowiły Karty Dużej Rodziny, z których skorzystało 399 osób.

Podsumowując, warto wskazać, iż źródłem finansowania zadań przez GOPS są zarówno środki własne Gminy, a także dotacja do zadań własnych oraz dotacja do zadań zleconych. W 2018 roku wydatki budżetowe Ośrodka wyniosły około 16,3 mln zł, co stanowi wzrost o ponad 1 mln zł w stosunku do roku 2017, a to z kolei może być związane z rozszerzeniem zakresu zadań i powstaniem nowych programów. W 2018 roku zrealizowano różnorodne przedsięwzięcia, w szczególności opisane powyżej, ale istnieje też co najmniej kilka kluczowych obszarów, w których działania będą doskonałe i poszerzane, szczególnie w zakresie inicjatyw związanych z osobami starszymi, niepełnosprawnymi, a także ich opiekunami, m.in. poprzez rozwój usług Dziennego Domu Senior+. Niezbędne w celu zapewnienia kompleksowej opieki, ale także optymalnych czynności z zakresu profilaktyki i edukacji będzie zatrudnienie nowych pracowników.

Szczegółowy opis zadań realizowanych w zakresie pomocy społecznej znajduje się w sprawozdaniu z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach za 2018 rok.

Ważnym i wprowadzonym w 2018 roku przedsięwzięciem było wprowadzenie Karty Mieszkańca Gminy Michałowice, dzięki którym mieszkańcy otrzymują uprawnienia do korzystania z ulg, preferencji i zwolnień oferowanych przez podmioty biorące udział w Programie. Wprowadzenie tego rozwiązania, jak również innych wskazanych powyżej, jest zgodne z wizją rozwoju Gminy, przede wszystkim w oparciu o oczekiwania i potrzeby osób w niej mieszkających, dzięki którym Gmina stanie się nie tylko nowoczesna, ale przede wszystkim przyjazna mieszkańcom.

INFRASTRUKTURA DROGOWA

Działalność Gminy w zakresie realizacji zadań związanych organizacją ruchu dotyczy przede wszystkim budowy oraz utrzymania gminnych dróg, ulic, mostów i placów. Na terenie Gminy występują 4 kategorie dróg (krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne), których łączna długość wynosi 185 kilometrów.

Zgodnie z przedstawioną w części II Raportu analizą podstawowych wskaźników charakteryzujących stan Gminy na początek 2018 roku, sytuacja w obszarze infrastruktury drogowej charakteryzowała się wyższym poziomem realizacji zadań opisywanych w ramach niniejszego podrozdziału, niż w innych podobnych gminach. Wpływ na to miały w szczególności regularnie ponoszone wydatki inwestycyjne na modernizację i rozwój sieci drogowej, których średnia wartość w ostatnich latach sięgała 12 mln zł rocznie. Ponadto analiza podstawowych wskaźników, wskazuje że w porównaniu do podobnych gmin (grupa porównawcza) oraz gmin z obszaru powiatu, województwa i kraju, sytuacja Gminy Michałowice w poprzednich latach cechowała się zapewnieniem wyższego poziomu finansowania inwestycji drogowych, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Udział wydatków na rozwój infrastruktury technicznej w wydatkach ogółem wg stanu na początek 2018 roku

Gminie Michałowice	Grupa porównawcza	Powiat	Województwo	Kraj
12,9%	8,9%	10,0%	7,9%	7,6%

Źródło: opracowanie własne.

W trakcie 2018 roku kontynuowane były dotychczasowe założenia. Istotnym działaniem Gminy, które w 2018 roku wpłynęło na wartość inwestycji było pozyskanie zewnętrznych i bezzwrotnych dotacji na realizację zadań z zakresu infrastruktury drogowej. W tym miejscu wypada zaznaczyć, że wartość środków, które wpłynęły na rachunek budżetu Gminy sięgnęła blisko 5 mln zł, co finalnie przełożyło się na aktywność inwestycyjną.

Na skutek wykonywania przedsięwzięć określonych w załączniku nr 2 do wieloletniej prognozy finansowej oraz realizacji zapisów uchwały budżetowej, wartość wydatków na inwestycje w drogi na terenie gminy oraz budowę parkingów wyniosła blisko 16,5 mln zł.

Ponadto w trakcie 2018 roku przeprowadzono kilkanaście postępowań przetargowych na wybór wykonawców inwestycji drogowych oraz odpowiedzialnych za remonty cząstkowe dróg. Przeprowadzenie postępowań przetargowych służyło zapewnieniu wykonania zadań własnych związanych z organizacją ruchu oraz utrzymaniem dróg gminnych. Dzięki temu, Gmina mogła realizować zadania związane zarówno z procesem inwestycyjnym, obejmującym wybudowanie infrastruktury drogowej, jak i zadania bieżące dotyczące wykonywania remontów i dbania o odpowiedni stan infrastruktury drogowej.

Najważniejsze inwestycje w infrastrukturę drogową, finansowane z budżetu Gminy przedstawiono w ramach poniższego schematu.

DROGI POWIATOWE

- Budowa chodnika w ul. Parkowej w Pęcicach
- Przebudowa ul. Regulskiej w Regułach

DROGI GMINNE

- Budowa systemu ścieżek rowerowych w Gminie Michałowice
- Modernizacja i wymiana nawierzchni bitumicznych
- Przebudowa ul. Makowej, Studziennej, Jasnej, Grabowej, Ewy, Malinowej, Willowej, Mokrej w Opaczy-Koloni
- Rozbudowa parkingu przy Kuchy w Regułach
- Przebudowa ul. Przedszkolnej i Spacerowej wraz z budową parkingu przy ul. Spacerowej w Nowej Wsi
- Przebudowa ul. Skośnej i Borówkowej w Granicy
- Przebudowa ulic: Kasztanowej, Poniatowskiego w Michałowicach Wsi oraz ulic: Wesolej, Regulskiej, Kolejowej, Topolowej w Michałowicach

Ze względu na wysoką wartość nakładów, sięgającą 4,8 mln zł, szczególną uwagę należy zwrócić na budowę systemu dróg rowerowych, którą zrealizowano w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Zadanie wykonano w związku z projektem pod nazwą „Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza w gminach południowo-zachodniej części Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez budowę Zintegrowanego Systemu Tras Rowerowych”. Projekt był realizowany wspólnie z Gminami Grodzisk Mazowiecki, Milanówek, Podkowa Leśna, Pruszków oraz Żyrardów.

Efektami działań realizowanych przez Gminę w 2018 roku przede wszystkim była poprawa jakości dróg gminnych. W głównej mierze wynikała ona z działań dotyczących zarówno przygotowania inwestycji, jak ich realizacji. Istotną część prac obejmowała również bieżące utrzymanie dróg. Najważniejsze inwestycje dotyczyły stworzenia infrastruktury dla rowerzystów oraz parkingów, co finalnie powinno się przełożyć na zwiększenie spójności komunikacyjnej ze Stolicą oraz okolicznymi gminami, zmniejszenie natężenia ruchu samochodowego oraz rozwój i promocję transportu rowerowego.

GOSPODARKA WODOCIĄGOWA I KANALIZACYJNA

Podsumowując stan Gminy w roku 2018 należy zwrócić uwagę na działania podejmowane przez Wójta w zakresie gospodarki wodociągowej i kanalizacyjnej. Obsługą zadań z zakresu dostarczania wody oraz odprowadzania ścieków na terenie Gminy Michałowice zajmuje się Urząd Gminy. Na obszarze Gminy funkcjonują trzy zbiorowe wodociągi niezależne pod względem źródeł zasilania i zasięgu sieci rozdzielczych: dwa lokalne oraz jeden stanowiący odgałęzienie Wodociągu Układu Centralnego dla Miasta Stołecznego Warszawy. Łączna długość sieci wodociągowej wynosi ponad 128 kilometrów. Natomiast do realizacji zadań z zakresu zbiorowego odprowadzania ścieków służy 127,5 kilometra sieci kanalizacyjnej

Podobnie jak w przypadku zadań z zakresu infrastruktury drogowej, sytuacja w obszarze gospodarki wodociągowej i kanalizacyjnej charakteryzowała się lepszym

poziomem realizacji zadań niż w innych podobnych gminach. Podstawowymi parametrami, które o tym przesądziły było ponadprzeciętne zwodociągowanie i skanalizowanie Gminy oraz wykonywana modernizacja zarówno sieci wodociągowej, jak i kanalizacyjnej, która pozwoliła na zmniejszenie liczby występujących awarii, co przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 18. Porównanie parametrów określających stan gospodarki wodociągowo-kanalizacyjnej na początek 2018 roku

	Gminie Michałowice	Grupa porównawcza	Powiat	Województwo	Kraj
Mieszkańcy korzystający z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	89,1	92,1	83,9	84,9	87,8
Mieszkańcy korzystający z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	82,6	55,5	75,8	40,2	51,6
Liczba awarii sieci wodociągowej na 1 tys. Przyłączy	4,9	11,7	10,4	8,9	15,3
Liczba awarii sieci kanalizacyjnej na 1 tys. Przyłączy	0,7	31,5	17,1	26,2	36,8

Źródło: opracowanie własne.

Działalność w zakresie gospodarki wodociągowej i kanalizacyjnej w trakcie roku 2018 można podzielić na część dotyczącą inwestycji oraz aspekty związane z zatwierdzeniem nowej taryfy dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, a także pracami nad nowym projektem regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków.

Pierwsze z zadań dotyczące działań podejmowanych w 2018 roku dotyczy realizacji działań inwestycyjnych. W tym obszarze Gmina kontynuowała dotychczasową politykę w zakresie rozbudowy systemu wodociągowego i kanalizacyjnego. Najważniejszymi inwestycjami, które zostały oddane do użytku w trakcie 2018 roku były:

1. budowa kanalizacji sanitarnej oraz budowa sieci wodociągowej w ul. Torfowej, Granicznej i Jarzębinowej w Regułach;
2. budowa kanalizacji sanitarnej w ulicach Stara Droga i Zielna w Komorowie – Etap I;
3. budowa sieci wodociągowej w ul. Parkowej w Opaczu Małym;
4. budowa sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej w ul. Barbary, Rekreacyjnej i Szcześliwej w Granicy;
5. budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w ul. Skowronków w Pęcicach Małych;
6. przebudowa sieci kanalizacyjnej w Regułach;
7. budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Borowskiego w Michałowicach-Wsi;
8. Modernizacja SUW Komorów.

Łączna wartość wydatków na inwestycje infrastrukturalne w obszarze wodociągów i kanalizacji wyniosła 12 mln zł.

Drugi z obszarów dotyczących wykonywania zadań własnych z zakresu gospodarki wodociągowej i kanalizacyjnej obejmował przede wszystkim zarządzanie bieżącymi sprawami, które wynikały ze zmiany przepisów regulujących działalność związaną ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i zbiorowym odprowadzaniem ścieków. Nowelizacja ustawy istotnie zmieniła kompetencje Gminy w zakresie zatwierdzania cen i stawek opłat, o które wnioskuje Urząd Gminy.

Od marca 2018 roku, w wyniku zmiany ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, taryfy za wodę i ścieki na terenie Gminy zatwierdzane są przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Warszawa. Z tego względu od 3 listopada 2018 roku obowiązują nowe ceny. Szczegółowe wartości przed i po zmianie wskazano w poniższej tabeli.

Tabela 19. Porównanie stawek taryf za m³ wody i ścieków w Gminie Michałowice zatwierdzonych przez Radę Gminy z cenami zatwierdzonymi przez Dyrektora RZGW w Warszawie (wartości netto)

Grupa odbiorców	Poprzednia Taryfa zatwierdzona przez Radę Gminy	Taryfa zatwierdzona przez Dyrektora RZGW w Warszawie
Grupa 1 – inni odbiorcy wody oraz osoby fizyczne w gospodarstwach domowych zużywających powyżej 3 m ³ na osobę na miesiąc	4,96 zł	3,76 zł
Grupa 2 – odbiorcy wody przeznaczonej do spożycia przez osoby fizyczne w gospodarstwach domowych zużywających wodę do 3 m ³ na osobę na miesiąc	3,96 zł	3,60 zł
Grupa 3 – odbiorcy wody bezpowrotnie zużytej – do podlewania i utrzymania czystości	8,95 zł	6,65 zł
Grupa 1 – dostawcy odprowadzający ścieki komunalne do gminnych urządzeń kanalizacyjnych	6,50 zł	8,53 zł
Grupa 2 – dostawcy odprowadzający ścieki komunalne do gminnych urządzeń kanalizacyjnych, których nieruchomości są wyposażone w przydomowe przepompownie ścieków zasilane z domowej sieci energetycznej	6,32 zł	8,53 zł

Zródło: opracowanie własne.

Ze względu na fakt, że ceny obowiązujące na terenie Gminy przekraczają średnie wartości zatwierdzone w innych gminach na terenie kraju, Rada Gminy na sesji 4 października 2018 roku podjęła uchwałę Nr XXXVI/453/2018 w sprawie dopłat do taryf za zbiorowe odprowadzanie ścieków na terenie Gminy Michałowice. Na pierwszy rok obowiązywania taryfy, uchwała przewiduje dopłaty w wysokości 2,19 zł brutto do ceny m³ ścieków odprowadzanych do kanalizacji zbiorczej oraz 2,39 zł do ceny m³ ścieków odprowadzanych do kanalizacji zbiorczej za pomocą przydomowych przepompowni ścieków zasilanych z domowej sieci energetycznej.

W kwestiach organizacyjno-prawnych, Gmina zajmowała się również nowym regulaminem dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Niezbędne działania zostały podjęte w wyniku zmiany przepisów regulujących obszar zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Główne prace w tym zakresie polegały na przyjęciu projektu regulaminu i jego przekazaniu do zaopiniowania przez organ regulacyjny – Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Podsumowując, działalność w zakresie gospodarki wodociągowej i kanalizacyjnej w trakcie roku 2018 można podzielić na część dotyczącą inwestycji oraz aspekty związane z zatwierdzeniem nowej taryfy dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, a także przyjęciem nowego regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Zadania zrealizowane w ciągu 2018 roku stanowiły kontynuację polityki założonej we wcześniejszych latach.

UTRZYMANIE CZYSTOŚCI I SYSTEM ODBIORU ODPADÓW

W 2018 roku w Gminie Michałowice obowiązywał Regulamin utrzymania czystości i porządku przyjęty uchwałą nr XV/171/2016 Rady Gminy Michałowice z dnia 20 czerwca 2016 roku.

Stawki obowiązujące w Gminie za gospodarowanie odpadami kształtowały się zgodnie z uchwałą nr XXVII/339/2017 Rady Gminy Michałowice z dnia 30 października 2017 roku na poziomie 11 zł miesięcznie od osoby zamieszkującej w nieruchomości za odpady zbierane w sposób selektywny, zaś 22 zł za odpady niezбирane w sposób selektywny.

Stawki te pod względem wysokości uplasowały się kolejno na 6. miejscu w zakresie stawek za odpady selektywne oraz na 5. miejscu za odpady zmieszane wśród gmin z grupy funkcjonalnej z województwa mazowieckiego oraz o podobnym dochodzie budżetowym i zbliżonej liczbie mieszkańców. Ich poziom jest nieznacznie poniżej średniego

Tabela 20. Ranking stawek za odpady wśród gmin funkcjonalnych oraz podobnych do Gminy Michałowice (w zł)

Miejsce	Gmina	Stawka za odpady selektywne	Miejsce	Gmina	Stawka za odpady zmieszane
1	Nadarzyn	9,00	1	Raszyn	13,00
2	Raszyn	9,00	2	Nadarzyn	19,00
3	Nieporęt	10,00	3	Nieporęt	20,00
4	Wieliszew	10,00	4	Wieliszew	20,00
5	Wiązowna	11,00	5	Michałowice	22,00
6	Michałowice	11,00	6	Wiązowna	27,00
7	Jaktorów	14,50	7	Stare Babice	27,00
8	Stare Babice	19,00	8	Jaktorów	29,00
ŚREDNIA		11,69	ŚREDNIA		22,13

Źródło: opracowanie własne.

Całkowita wartość dochodów z tytułu opłat za wywóz odpadów komunalnych od mieszkańców kształtowała się na poziomie 2,3 mln zł. Z kolei wydatki poniesione na gospodarkę odpadami wynosiły ponad 3,0 mln zł. Oznacza to, iż zrealizowane zostały wyższe wydatki aniżeli dochody w zakresie gospodarowania odpadami o 772 tys. zł. Deficyt w zakresie gospodarki odpadami utrzymuje się od 2016 roku. Jest to sytuacja nieprawidłowa. Co prawda w 2018 roku osiągnięty poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych. W Gminie Michałowice wynosił on 53,91% wobec wymaganych rozporządzeniem 30%. Niemniej gospodarka odpadami nadal stanowi obciążenie dla budżetu.

Tabela 21. Zrealizowane dochody oraz poniesione wydatki na gospodarkę odpadami oraz utrzymanie czystości

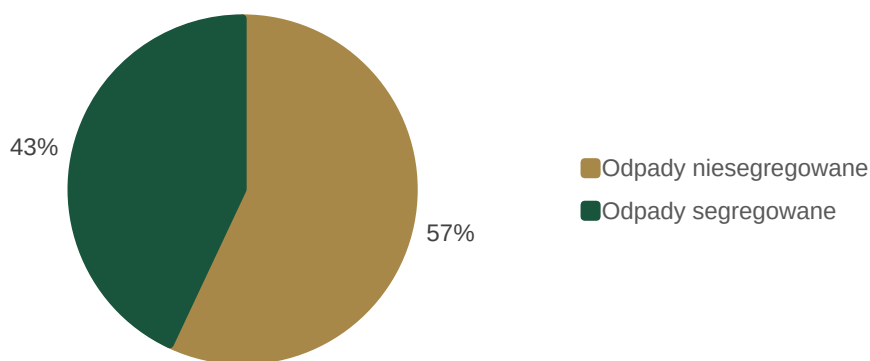
Pozycja	Dochody	Wydatki
Gospodarka odpadami	2 255 824,00	3 028 262,52
wpływy z usług / zakup usług	2 252 075,50	3 028 262,52
Różnica	-772 439,52	
Utrzymanie czystości	-	651 543,02

Źródło: opracowanie własne.

Podobnie jak we wcześniejszych latach, Gmina w 2018 roku zapewniła działanie Stacjonarnego Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, usytuowany w Regułach. W PSZOK przyjmowane były odpady komunalne, zbierane w sposób selektywny z nieruchomości objętych gminnym systemem gospodarowania. Warunkiem skorzystania z punktu było okazanie dowodu uiszczenia opłaty za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych, za poprzedni miesiąc.

W Gminie zostało zebranych i zagospodarowanych 8.484.242 kg odpadów, co przy zarejestrowanej liczbie mieszkańców we wskazanym roku, przekłada się na wytworzenie przez jednego mieszkańca 492 kg masy odpadów.

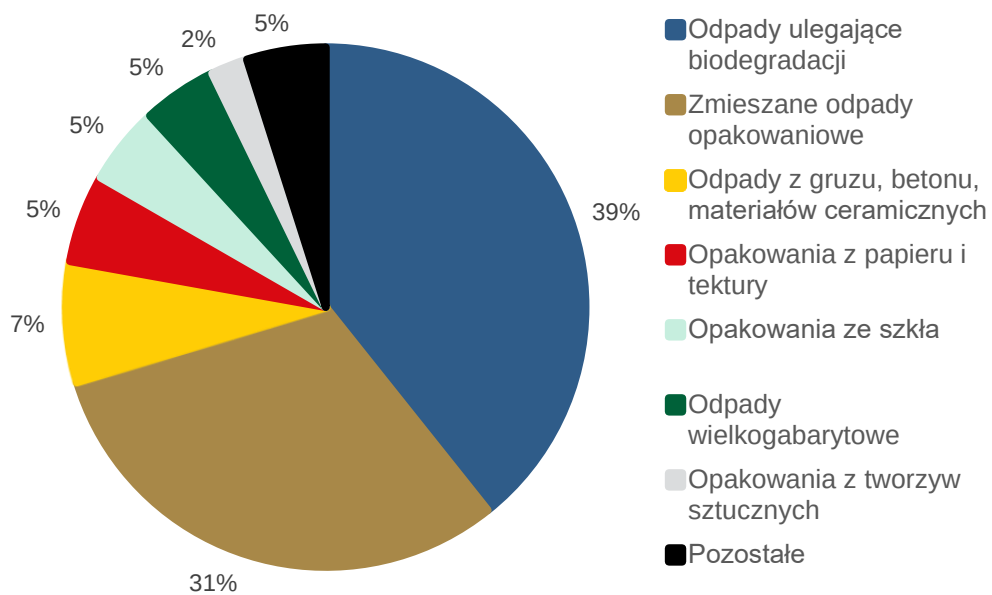
Na łączną wartość zebranych odpadów składają się odpady segregowane i niesegregowane. Łączna masa zebranych odpadów segregowanych w Gminie Michałowice wyniosła 3.636.600 kg, zaś niesegregowanych aż 4.847.642 kg.

Ryc. 1. Udział odpadów zmieszanych i segregowanych w ogólnej masie odpadów (%)

Źródło: opracowanie własne.

Największy udział w zakresie zebranych odpadów segregowanych stanowiły kolejno odpady ulegające biodegradacji – rozdrobnione gałęzie, krzewy, liście, kwiaty, skoszona trawa, zmieszane odpady opakowaniowe, a więc papier, tworzywa sztuczne, metale, opakowania wielomateriałowe, a także odpady z betonu, gruzu ceglanego, materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia.

Ryc. 2. Udział poszczególnych odpadów w ogóle odpadów segregowanych (%)

Źródło: opracowanie własne.

SPORT I TURYSTYKA

W 2018 roku na kulturę fizyczną i sport przeznaczono ponad 4,5 mln zł. co stanowi 86,45% planowanych wydatków. Wydatki bieżące wyniosły 1.577.031,48 zł. Kwota ta została przeznaczona na m.in. dotacje celowe dla organizacji pożytku publicznego, stypendia sportowe, utrzymanie obiektów sportowych znajdujących się na terenie gminy oraz zakup sprzętu sportowego.

Wydatki majątkowe wyniosły w 2018 roku ponad 3 mln zł. Najważniejsze inwestycje dokonane w obszarze sportu prezentuje poniższa tabela.

Tabela 22. Najważniejsze wydatki zrealizowane w zakresie kultury fizycznej

Przedsięwzięcie	Kwota
Budowa boiska sportowego do siatkówki w Suchym Lesie	89 000,00
Budowa strefy rekreacji przy ul. Heleny w Nowej Wsi - etap I	21 894,00
Budowa strefy rekreacji przy ul. Heleny w Nowej Wsi - etap II wraz z zagospodarowaniem terenu wokół Smug	1 895 370,16
Zakup i montaż piłko-chwyty na palcu zabaw w Suchym Lesie	19 609,00
Urządzenia sportowo-rekreacyjne Osiedle Komorów	9 999,90

Źródło: opracowanie własne.

W 2018 roku zakończono budowę strefy rekreacji zlokalizowanej w Nowej Wsi wokół akwenu wodnego „Smug”. Na jej terenie znajduje się boisko do siatkówki, street ball'a oraz ćwiczeń workout, wyznaczono również miejsce na trzy paleniska ognia oraz altanę. Park rekreacji rozciąga się na powierzchni blisko 2,5 ha. Teren na którym dokonano inwestycji został zadrzewiony oraz obsadzony różnorodnymi roślinami, wśród których przebiegają alejki spacerowe.

31 marca 2018 roku uruchomiony został już po raz 3. system rowerowy Nextbike Polska. Do dyspozycji mieszkańców oddanych zostało 7 samoobsługowych stacji wypożyczeń i 55 rowerów. Z roku na rok wzrasta liczba zainteresowanych mieszkańców tym rodzajem transportu, dlatego też system jest stale rozbudowywany.

OCHRONA ŚRODOWISKA

Gmina Michałowice w 2018 roku podjęła szereg zadań mających na celu ochronę środowiska. Kluczowym działaniem Gminy było wspieranie mieszkańców w ramach trwałej zmiany ogrzewania węglowego na ogrzewanie proekologiczne poprzez umożliwienie otrzymania dotacji. Kwota dofinansowania wynosiła 7 tys. zł, jednak nie więcej niż 100% poniesionych kosztów zakupu pieca gazowego. Z pomocy finansowej mogli skorzystać:

1. osoby fizyczne (mieszkańcy Gminy Michałowice);
2. wspólnoty mieszkaniowe;
3. przedsiębiorstwa;
4. jednostki sektora finansów publicznych będących gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi.

W 2018 roku 41 właścicieli nieruchomości skorzystało z pomocy, a środki wydatkowane na ten cel wyniosły aż 276 tys. zł. Zadanie będzie kontynuowane w roku kolejnym.

W celu ograniczania emisji spalin w dalszym ciągu kontynuowany był System Rower Gminny, a także wprowadzone zostało nowe działanie – ekoskuter binkee.city. W początkowej fazie wdrażania, sieci skuterów elektrycznych zostały zlokalizowane w trzech punktach:

1. WKD Michałowice;
2. Reguły Urząd Gminy

3. WKD Komorów.

Warto zauważyć, iż wraz ze wzrostem zainteresowania mieszkańców w zakresie ekoskuterów, istnieje realna szansa, aby usługą został objęty cały obszar Gminy, co przyczyni się do możliwości zdania pojazdu nawet pod własnym domem.

Tabela 23. Cennik ekoskuterów blinkee.city (zł/min)

Cena standardowa	Cena dla studenta
0,69	0,59
Czas postoju – 0,09	
Maksymalna opłata całodzienna – 89,00	

Źródło: opracowanie własne.

W Gminie Michałowice w 2018 roku przyznawana była dotacja celowa dla mieszkańców na usunięcie i utylizację odpadów zawierających azbest, z której skorzystało 9 właścicieli nieruchomości, co przyczyniło się usunięcia 1.578 m² wyrobów zawierających azbest. Środki wydatkowane na ten cel opiewały na wartość 35 tys. zł. Zadanie, podobnie jak przy wymianie pieców, kontynuowane będzie w roku kolejnym.

W 2018 roku zorganizowane zostały również dwie akcje pt. sprzątnięcie świata, w których uczestniczyła młodzież ze szkoły podstawowej w Michałowicach. Pierwsze spotkanie zorganizowane zostało w ramach akcji szkolonej, zaś kolejne przez Zarząd Osiedla Michałowice. Podczas obu spotkań, oprócz działań mających na celu oczyszczenie Gminy z odpadów, kształtowana była także świadomość ekologiczna uczestników.

Działania Gminy Michałowice w obszarze ochrony środowiska obejmowały także zapewnienie opieki nad zwierzętami. W tym celu Gmina zapewniła w budżecie środki m.in. na działania związane z pomocą weterynaryjną, dokarmianiem zwierząt, sterylizacją oraz czipowaniem psów. Działania te stanowiły wykonanie zapisów uchwały Nr XXXI/393/2018 Rady Gminy Michałowice z dnia 21 marca 2018 r. w sprawie przyjęcia Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Michałowice.

UDZIAŁ W ZWIĄZKACH I STOWARZYSZENIACH

Gmina Michałowice należy do:

1. Związku Gmin Wiejskich RP;
2. Związku Międzygminnego „UTRATA”;
3. Związku Międzygminnego „Warszawski Związek Wodociągów i Kanalizacji”;
4. Lokalnej Grupy Działania Nadarzyn-Raszyn-Michałowice.

Gmina Michałowice należy wśród innych 624 gmin wiejskich oraz miejsko – wiejskich do Związku Gmin Wiejskich RP. Misją Związku są działania ukierunkowane na rzecz społeczności gmin wiejskich, a w szczególności integracja samorządów wiejskich oraz rozwiązywanie typowych problemów tego środowiska. Najważniejszą władzą Związku jest Zgromadzenie Ogólne reprezentowane przez Wójtów gmin członkowskich.

Kolejny związek „UTRATA” zrzesza swym funkcjonowaniem oprócz Gminy Michałowice cztery inne Gminy, a mianowicie Miasto i Gminę Błonie oraz Ożarów Mazowiecki, a także Miasto Piastów i Pruszków. Do zadań Związku należy:

1. ochrona środowiska, w tym:
 - a. gromadzenie i unieszkodliwianie odpadów przemysłowych;
 - b. zapobieganie skutkom degradacji środowiska związanych z budową elektrociepłowni Pruszków II we wsi Moszna;
2. ochrona zdrowia;
3. działania proekologiczne;
4. edukacja ekologiczna.

Do „Warszawskiego Związku Wodociągów i Kanalizacji” wraz z Gminą Michałowice przynależy 11 dzielnic Warszawy, Miasto i Gmina Ożarów Mazowiecki, Gmina Piastów oraz Gmina Żąbki. Nadrzędnymi zadaniami realizowanymi przez Związek są:

1. zaopatrzenie w wodę;
2. kanalizacja sanitarna i deszczowa;
3. odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych.

Celem założonej przez 36 członków założycieli LGD Nadarzyn-Raszyn-Michałowice jest wspieranie działań na rzecz realizacji PROW, podejmowanie działań związanych z Lokalną Strategią Rozwoju, dbanie o ochronę środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno-kulturowych, aktywizowanie ludności wiejskiej do udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich, upowszechnianie i wymiana informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich, rozwój edukacji na terenach wiejskich, poprawa konkurencyjności rolnictwa i leśnictwa poprzez wspieranie restrukturyzacji; rozwoju i innowacji oraz poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz popierania różnicowania działalności gospodarczej.

4

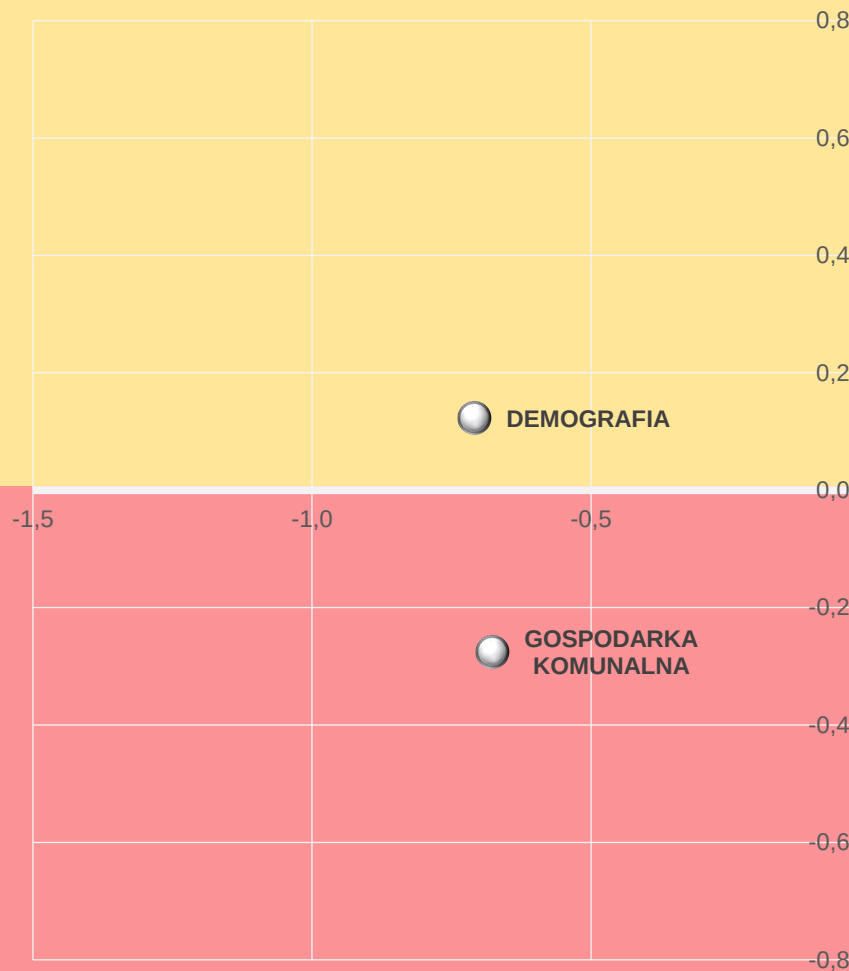
Stan Gminy na koniec
2018 roku

ĆWIARTKA II

Obecna sytuacja: **niekorzystna**

Tendencja: **poprawiająca się**

W Gminie udało się zmniejszyć przewagę grupy porównawczej

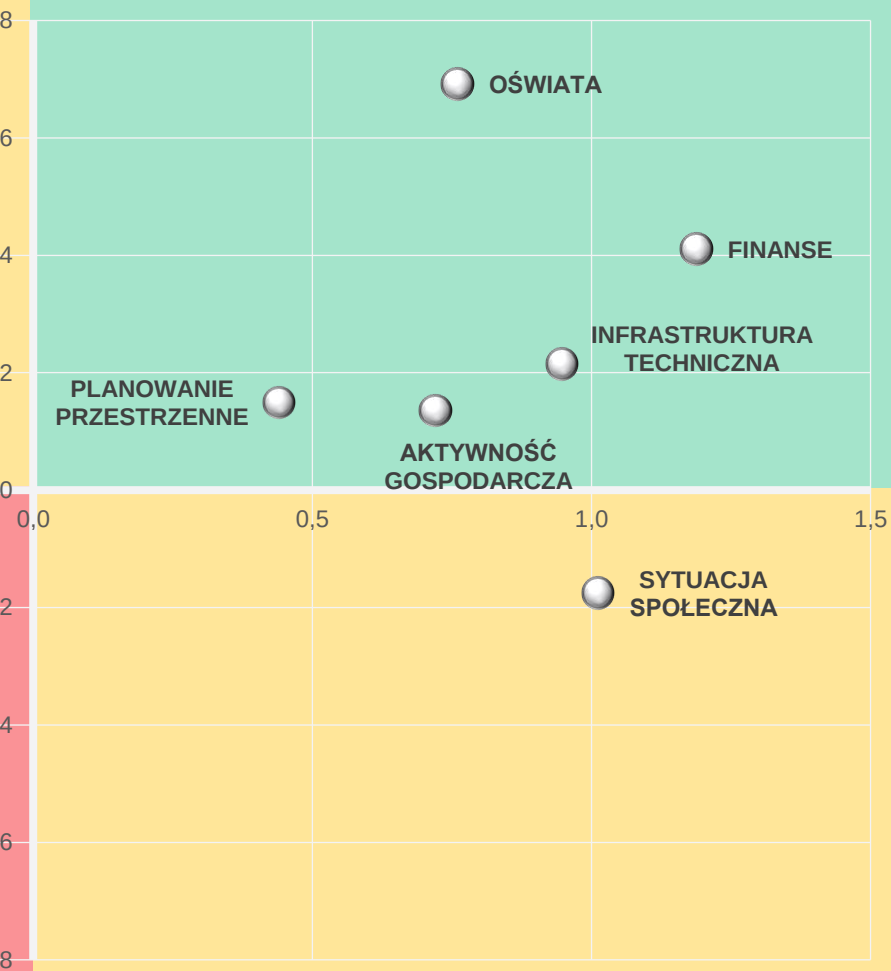

ĆWIARTKA I

Obecna sytuacja: **korzystna**

Tendencja: **poprawa w ciągu 5 lat**

Gmina jako lider, który powiększył przewagę nad grupą porównawczą

ĆWIARTKA IV

Obecna sytuacja: **niekorzystna**

Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jest słabsza od grupy porównawczej i „traci dystans”

ĆWIARTKA III

Obecna sytuacja: **korzystna**

Tendencja: **pogarszająca się**

Gmina jako lider, lecz ze zmniejszającą się przewagą nad grupą porównawczą

Wnioski z analizy

Stan Gminy na koniec 2018 jest wynikiem działań podejmowanych w trakcie całego poprzedniego roku. Jednocześnie stanowi on porównanie do sytuacji na początek roku 2018, opisanej w części II Raportu.

W celu przeprowadzenia analizy przyjęto analogiczną metodę prezentacji pozycji Gminy na tle grupy porównawczej w tych samych ośmiu obszarach. W przypadku części parametrów oparto się na prognozie danych w stosunku do wartości osiągniętych przez grupę porównawczą. Z tego względu niektóre wartości liczbowe mają charakter poglądowy. Nie zmienia to faktu, że przyjęta metodologia pozwala zatem na ogólną oraz uprawnioną merytorycznie ocenę gminy. Pamiętać jednak należy, że uzyskiwana pozycja w poszczególnych obszarach wynika nie tylko z działania władz gminnych, ale także z czynników zewnętrznych o zróżnicowanych źródłach i sile. Wynika to wprost ze złożoności systemu społeczno-gospodarczego, wzajemnych powiązań między jednostkami samorządu terytorialnego oraz stosunkowo krótkiego okresu objętego badaniem (1 rok). W dalszej części podjęto próbę wskazania pozycji gminy na koniec 2018 roku i głównych czynników ją kształtujących.

Przykładem powyższych oddziaływań i zależności jest obszar demografii. Perspektywa jednego roku jest zbyt krótka, aby możliwym stało się dostrzeżenie istotnych zmian ludnościowych w jednostce. Wobec tego, Gmina Michałowice nadal znajduje się w niekorzystnej i pogarszającej się sytuacji demograficznej względem grupy porównawczej. Choć liczba mieszkańców Gminy zwiększyła się o 345 osób (w dużej mierze dzięki przewadze zameldowań na pobyt stały nad wymeldowaniami, wynoszącej 312 osób), tak nadal niekorzystne pozostają wskaźniki liczby mieszkańców w wieku kreatywnym oraz senioralnego obciążenia demograficznego. W przypadku pierwszego wskaźnika, liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat w gminach z grupy porównawczej jest średnio o 26% wyższa niż w Gminie Michałowice. Dodatkowo, stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności w wieku produkcyjnym jest w Gminie Michałowice średnio o 7pp. wyższy, niż w podobnych jednostkach samorządu. Kształtowanie się wskaźników w ww. sposób wskazuje w praktyce na zachodzące procesy starzenia się lokalnego społeczeństwa. Stanowi to wyzwanie dla Władz Gminy, przede wszystkim w zakresie polityki senioralnej – aktywizacji osób starszych dla rozwoju Gminy.

Finanse pozostają niezmiennie jedną z najmocniejszych stron Gminy Michałowice. Wartość wskaźnika dla tego obszaru znacząco wzrosła w ciągu roku, choć dostrzec można nieznaczny spadek tendencji oddalania się gminy od jednostek do niej podobnych pod względem cech funkcjonalnych. Za wysoką jakość finansów odpowiadają głównie wskaźniki dochodów oraz dochodów własnych na mieszkańca, których wartości są wyższe średnio o 68% (poziom dochodów) oraz 130% (poziom dochodów własnych) w stosunku do grupy porównawczej. Nie bez znaczenia pozostają również wskaźniki wyniku budżetu bieżącego oraz środków do dyspozycji – odpowiednio wyższe o 1 716 zł oraz 1 654 zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca w porównaniu do średniej dla jednostek o podobnych parametrach. W przypadku tak pozytywnych wyników mniejsze znaczenie ma również wysoki współczynnik wydatków budżetowych na mieszkańca, który zwykle interpretuje się jako wyraz gospodarności i dbałości o stan finansów publicznych, a wynoszący w Gminie Michałowice średnio 61% więcej niż w grupie porównawczej.

Nadal silną stroną Gminy jest również obszar aktywności gospodarczej lokalnego społeczeństwa. W stosunku do początku 2018 roku, wartość wskaźnika wzrosła, podobnie jak siła trendu zwiększania przewagi nad gminami o podobnych cechach.

W Gminie Michałowice jest średnio o 10 osób prowadzących działalność gospodarczą więcej w przeliczeniu na 100 mieszkańców, a w Gminie odnotowano o 83% więcej wpisów do rejestru REGON, niż w grupie porównawczej. Wyniki te przekładają się również na wyższą wartość wskaźnika wpływu z tytułu udziałów w dochodach z podatku PIT, który w ciągu tylko ostatniego roku wzrósł w Gminie Michałowice o 1 024 zł, będąc aż o 230% wyższym, niż w porównywalnych gminach.

Pomimo, iż obszar oświaty w przypadku Gminy Michałowice już na początku 2018 roku należał do jej mocnych stron, jego wartość na koniec okresu analizy również się poprawiła. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy jest bardzo wysoka wartość stosunku wydatków majątkowych w oświacie do wydatków ogółem, która w Gminie Michałowice jest aż o 11pp. wyższa, niż w grupie porównawczej. Choć zarówno współczynnik skolaryzacji, jak i wskaźnik liczby dzieci w przedszkolach jednoznacznie wskazują, że do gminnych placówek oświatowych uczęszczają dzieci z gmin ościennych, tak dobra kondycja finansów pozwala na utrzymanie obszaru oświaty na wysokim poziomie. Potwierdzają to bardzo dobre wyniki z egzaminów gimnazjalnych.

Sytuacja społeczna w Gminie Michałowice kształtowała się pod koniec 2018 roku na korzystnym poziomie. Jednocześnie, można zauważyć, że w stosunku do jednostek z grupy porównawczej wartość wskaźnika ogólnego dla tego obszaru spadała. W praktyce oznacza to, że w grupie porównawczej sytuacja społeczna poprawia się szybciej niż w Gminie Michałowice (choć nadal jest tam gorsza). Głównym powodem takiego kierunku zmian w przypadku Gminy Michałowice jest wyższa wartość wskaźnika wydatków na pomoc społeczną, który kształtuje się na poziomie o 20 zł wyższym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wskaźniki powierzchni mieszkalnej, liczby osób na mieszkanie, czy też dzieci korzystających z zasiłków rodzinnych wskazują jednak, że społeczeństwo Gminy Michałowice jest dobrze sytuowane.

Poprawie uległy wartości wskaźników w obszarze infrastruktury technicznej. Wynika to przede wszystkim z wysokich nakładów inwestycyjnych na drogi. Ponadto, wskaźniki, które wyróżniają Gminę Michałowice na tle innych jednostek zbliżają się do stanu pełnego nasycenia. Mowa tu głównie o poziomie gazyfikacji, stopnia zwodociągowania oraz skanalizowania Gminy sięgającym niemal 100%.

W obszarze gospodarki komunalnej, na koniec 2018 roku Gmina Michałowice charakteryzowała się większym zużyciem wody oraz intensywniejszą produkcją zmieszanych odpadów komunalnych przez mieszkańców – odpowiednio o 37 litrów i 60 kg w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Nadal występuje bardzo niska efektywność gospodarki odpadami. Innymi słowy gospodarka komunalna, a w szczególności gospodarka odpadami stanowi w Gminie Michałowice znaczny problem i spore wyzwanie dla Władz. Wziąwszy pod uwagę, że dochody z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi nie pokrywają w całości wydatków w tym obszarze, warto zastanowić się nad poprawą zarówno wartości tego wskaźnika (średnio o 18pp. niższego niż w grupie porównawczej), jak i zwiększeniem świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Michałowice.

W obszarze planowania przestrzennego Gminie Michałowice udało odwrócić się tendencje z pogarszających na poprawiające się. Było to spowodowane ograniczeniem liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) oraz wzrostem wydatków na sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w stosunku do całości wydatków na działalność usługową.

ZAŁĄCZNIK 1 – METODOLOGIA BADANIA

Podstawę analizy stanu Gminy Michałowice na początek i na koniec 2018 roku stanowi wskaźnik syntetyczny. Wykorzystuje się go do badania złożonych zjawisk opisujących więcej niż jedną zmienną. Służy on w szczególności do oceny poziomu społeczno-gospodarczego jednostki poprzez porównanie poszczególnych mierników

i otrzymanie jednego syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju. Jest to możliwe dzięki standaryzacji różnych zmiennych niezależnie od ich rodzaju, znaku, wielkości i jednostek. Na kluczowe etapy tej metody składają się:

- 1) dobór odpowiednich wskaźników ze względu na opisywany obszar, reprezentacyjność danych i odpowiednią próbę badania;
- 2) weryfikacja wskaźników pod względem merytorycznym i statystycznym;
- 3) standaryzacja wskaźników, czyli ujednolicenie charakteru zmiennych i doprowadzenie różnoimiennych zmiennych do wzajemnej porównywalności;
- 4) agregacja zestandaryzowanych zmiennych, czyli wyznaczenie wspólnego wskaźnika dla poszczególnych zmiennych.

Biorąc pod uwagę powyższe, w pierwszej kolejności wybrano 8 kluczowych obszarów z punktu widzenia funkcjonowania gminy, dla których przyporządkowano odpowiednie wskaźniki. Były to:

- 1) demografia,
- 2) sytuacja społeczna,
- 3) kondycja finansowa,
- 4) aktywność gospodarcza,
- 5) stan oświaty,
- 6) infrastruktura techniczna,
- 7) gospodarka komunalna,
- 8) planowanie przestrzenne.

Wskaźniki wybrane do badania stopnia rozwoju poszczególnych obszarów przedstawia tabela poniżej. Przy doborze wymienionych wskaźników kierowano się przede wszystkim ich istotnością z punktu widzenia badanego zjawiska, mierzalnością, logicznością wzajemnych powiązań oraz całościowym wyjaśnieniem zakresu zjawiska.

Następnie dla każdego obszaru wyznaczono wskaźnik syntetyczny pod względem wartości poszczególnych wskaźników w 2018 roku oraz dynamiki z lat 2011-2017.

Tabela 24. Wykaz wskaźników objętych analizą stanu gminy na początek i na koniec 2018 roku oraz dynamiki rozwoju w latach 2011-2017

Wskaźnik		Kierunek wpływu*	Interpretacja wskaźnika
DEMOGRAFIA			
D1	Liczba ludności	+	Informuje o stanie ludności na terenie gminy. Z punktu widzenia sytuacji demograficznej wzrost liczby mieszkańców oceniany jest korzystnie.
D2	Migracje mieszkańców	+	Saldo migracji ludności na 1000 mieszkańców. Wskaźnik stanowi informację o różnicy pomiędzy osobami wprowadzającymi się do gminy a osobami opuszczającymi gminę. Pożądane jest posiadanie wysokiego dodatniego salda, ponieważ świadczy to o stworzeniu atrakcyjnych warunków do mieszkania.
D3	Mieszkańcy w wieku kreatywnym	+	Wskaźnik informuje o liczbie mieszkańców w wieku 25-34 lat przypadającej na 1.000 mieszkańców. Jego wysoka wartość pozytywnie wpływa na gminę, ponieważ wskazuje na liczbę mieszkańców, którzy mogą stanowić główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego.
D4	Małżeństwa	+	Liczba małżeństw przypadająca na 1.000 mieszkańców. Większa wartość wskaźnika oznacza poprawę potencjału do zwiększenia przyrostu naturalnego a tym samym do poprawy sytuacji demograficznej gminy.
D5	Współczynnik dzietności	+	Parametr określający liczbę urodzonych dzieci przypadających na jedną kobietę w wieku rozrodczym (15-49 lat). Wskaźnik silnie związany z zastępowalnością pokoleń, dlatego wysoka wartość parametru jest oceniana pozytywnie.
D6	Przyrost naturalny	+	Różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów. Wysoki przyrost naturalny informuje o skuteczności działań podejmowanych przez lokalne władze. Wskaźnik przeliczony na 1.000 mieszkańców.
D7	Senioralne obciążenie demograficzne	-	Wskaźnik obliczony poprzez podzielenie ludności w wieku poprodukcyjnym przez ludność w wieku produkcyjnym. Wyższa jego wartość oznacza słabnący potencjał lokalnego rynku pracy i przedsiębiorczości mieszkańców.
D8	Zastępowalność pokoleń	+	Współczynnik będący relacją liczby osób w wieku 0-14 do liczby osób powyżej 64 roku życia. Im wyższa wartość parametru, tym lepsza sytuacja demograficzna gminy. Przyjmuje się, że prosta zastępowalność pokoleń jest możliwa do osiągnięcia, jeśli wskaźnik osiąga wartości z przedziału między 2,10 – 2,15.
D9	Perspektywa kapitału ludzkiego	+	Parametr określono jako różnicę liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat, którą następnie podzielono na 1.000 mieszkańców. Wskaźnik łączy w sobie informację o liczbie osób zbliżających się do końca kariery zawodowej (50-64 lata) z liczbą osób, które w najbliższym czasie będą ją rozpoczynały (10-24 lata). Mając na uwadze sytuację demograficzną, korzystne jest osiąganie wysokich wartości tego wskaźnika.
SYTUACJA SPOŁECZNA			
S1	Wydatki na ochronę zdrowia	+	Wskaźnik oznacza wartość wydatków na ochronę zdrowia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wskaźnik wyrażony w zł. Wysoka wartość wskaźnika świadczy o wysokim poziomie finansowania ochrony zdrowia w gminie.
S2	Wydatki na pomoc społeczną	-	Wskaźnik oznacza wielkość wydatków na pomoc społeczną w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wyższa wartość wskaźnika oznacza ubożenie się społeczeństwa i zwiększone zapotrzebowanie na pomoc mieszkańcom ze strony gminy.
S3	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	-	Wskaźnik oznacza udział liczby osób korzystających z środowiskowej pomocy społecznej w ogóle mieszkańców. Wyższy wskaźnik oznacza zwiększone zapotrzebowanie na środowiskową pomoc społeczną wśród mieszkańców gminy.

S4	Dzieci otrzymujące zasiłek rodzinny	-	Wskaźnik oznacza liczbę dzieci otrzymujących zasiłek rodzinny na dzieci w wieku 0-18 lat. Im większa wartość wskaźnika oznacza, że rośnie udział dzieci potrzebujących pomocy. Wskaźnik wyrażony w %.
S5	Kwota świadczeń rodzinnych	-	Wskaźnik oznacza kwotę świadczeń rodzinnych przyznawanych przez gminę w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. Im wyższa kwota, tym większe zapotrzebowanie na świadczenia rodzinne w gminie. Wskaźnik wyrażony w zł.
S6	Wielkość mieszkań	+	Wskaźnik oznacza przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania przypadającą na jednego mieszkańca. Wyższa wartość wskaźnika oznacza zamożniejsze społeczeństwo. Wskaźnik wyrażony w m ² .
S7	Zagęszczenie mieszkań	-	Wskaźnik oznacza przeciętną liczbę osób na 1 mieszkanie. Niska wartość wskaźnika oznacza gorszą sytuację materialną mieszkańców.
S8	Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	-	Wskaźnik oznacza liczbę przyznanych dodatków mieszkaniowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wyższa wartość oznacza większe zapotrzebowanie na dodatki mieszkaniowe wśród mieszkańców gminy. Wskaźnik wyrażony w osobach.
S9	Kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych	-	Wskaźnik oznacza kwotę wypłaconych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców. Wyższa wartość oznacza większe zapotrzebowanie na dodatki mieszkaniowe wśród mieszkańców gminy. Wskaźnik wyrażony w zł.
KONDYCJA FINANSOWA			
F1	Poziom dochodów	+	Wskaźnik obliczono dzieląc sumę wszystkich dochodów budżetowych przez liczbę mieszkańców. Wysoka wartość parametru świadczy o zamożności gminy.
F2	Dochody własne	+	Dochody własne są kategorią, na którą gmina ma największy wpływ zarówno pod względem ich ustalania jak i poboru. Dlatego ze względu na ocenę kondycji finansowej pożądane jest posiadanie jak największych wpływów ze źródeł zaliczanych do dochodów własnych. Wskaźnik został obliczony na jednego mieszkańca.
F3	Udział dochodów własnych	+	Suma dochodów własnych podzielona przez wartość dochodów ogółem pozwala na określenie poziomu samodzielności finansowej gminy. Im większa wartość wskaźnika, tym gmina posiada większą swobodę w zakresie realizacji zadań własnych.
F4	Udział podatków i opłat lokalnych	+	Podatki i opłaty lokalne podzielone przez dochody ogółem. Ze względu na sposób ustalania i gromadzenia tego rodzaju dochodów, lokalne władze posiadają bezpośredni wpływ na stawki, a tym samym również na wysokość osiąganych dochodów. Wyższa wartość wskaźnika informuje o większej liczbie podatników a także wskazuje na dobre wykorzystywanie bazy podatkowej.
F5	Dochody majątkowe	+	Wskaźnik określa wartość wszystkich dochodów majątkowych (m. in. dotacje UE) przypadającą na jednego mieszkańca. Wysoka wartość parametru pozytywnie świadczy o skuteczności działań w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków na realizację zadań inwestycyjnych.
F6	Udział dochodów majątkowych	+	Wskaźnik określono poprzez podzielenie łącznej wartości dochodów majątkowych przez dochody ogółem. Jego wysoka wartość odzwierciedla sposób finansowania zadań inwestycyjnych środkami pochodzącymi ze sprzedaży majątku oraz uzyskiwanych dotacji.
F7	Udział dotacji z UE	+	Udział dotacji z UE w dochodach ogółem pozwala na określenie priorytetów działalności władz lokalnych i skuteczności ich realizacji. Wskaźnik osiągający wyższe wartości oznacza dobre wykorzystanie możliwości pozyskania dodatkowych bezzwrotnych środków na realizację zadań inwestycyjnych.
F8	Poziom wydatków	-	Wartość wydatków budżetowych w danym roku podzielona przez liczbę mieszkańców. Wskaźnik informuje o łącznych nakładach na realizację wszystkich zadań wykonywanych przez gminę, dlatego jego mniejsza wartość powinna być interpretowana jako niższy koszt realizacji i wyraz gospodarności.
F9	Udział wydatków majątkowych	+	Wskaźnik informuje o procentowym udziale wydatków majątkowych w wydatkach ogółem. Świadczy o wysokości nakładów na realizację inwestycji i przyjętych priorytetach w zakresie realizacji zadań własnych.

F10	Udział wydatków UE	+	Parametr określający wydatki z udziałem środków UE w wydatkach ogółem. Wyższa wartość oznacza korzystniejszy dla budżetu gminy sposób finansowania realizacji zadań własnych.
F11	Wydatki na administrację	-	Wydatki na funkcjonowanie urzędu oraz rady podzielone przez wydatki ogółem. Wskaźnik informuje o nakładach na obsługę administracyjną realizowanych zadań. Pozytywnie jest oceniana sytuacja, gdy jego wartość maleje.
F12	Wynik budżetu bieżącego	+	Różnica wynikająca z odjęcia od dochodów bieżących sumy wydatków bieżących. Im wyższa wartość wskaźnika, tym więcej środków posiada gmina na realizację zadań inwestycyjnych. Wskaźnik został obliczony na jednego mieszkańca.
F13	Zdolność kredytowa	+	Wskaźnik odzwierciedlający relację wyniku operacyjnego do dochodów ogółem. Jego poszczególne elementy wchodzi w skład wskaźnika z art. 243 u.f.p., dlatego przekładają się na zdolność gminy do zaciągania i obsługi zobowiązań. Powoduje to, że im wyższa wartość parametru, tym lepsza jest kondycja finansowa gminy.
F14	Samodzielność finansowa	+	Parametr stanowi sumę nadwyżki operacyjnej powiększonej o dochody majątkowe, która następnie została podzielona przez wartość wydatków majątkowych. Jego zbadanie pozwala na określenie, jaką wartość inwestycji gmina może realizować ze środków własnych, dlatego korzystne jest osiągnięcie gdy wskaźnik osiąga wysokie wartości.
F15	Obciążenie spłatą długu	-	Łączna wartość zadłużenia przypadająca na jednego mieszkańca. Wskaźnik informuje o sumie zobowiązań z tytułu kredytów, pożyczek lub emisji obligacji, które pozostają do spłaty. Jego zbyt wysoka wartość nie jest dobrze oceniana, ponieważ skutkuje koniecznością przeznaczania większej części dochodów na spłatę zadłużenia, co ogranicza elastyczność finansową gminy.
F16	Poziom zadłużenia	-	Wskaźnik stanowiący wynik dzielenia kwoty długu przez dochody ogółem. W przeszłości za granicę racjonalnego poziomu zadłużenia gminy uważano 60%. Obecnie limit ten ma mniejsze znaczenie, jednakże wyższa wartość wskaźnika może oznaczać utrudnioną spłatę zadłużenia lub niepotrzebne wydłużanie okresu spłaty.
F17	Spłaty i koszty obsługi zadłużenia	-	Suma spłat kredytów, pożyczek lub wykupów obligacji powiększona o płacone odsetki, a następnie podzielona przez dochody ogółem. Wskaźnik stanowi lewą stronę nierówności określonej w art. 243 u.f.p. i odpowiada za rzeczywiste obciążenie spłatą długu. Przy ocenie kondycji finansowej wyższe wartości parametru oceniane są niekorzystnie.
F18	Koszt obsługi długu	-	Wskaźnik informuje o wartości wydatków na zapłatę odsetek od każdego 1 mln zaciągniętych kredytów, pożyczek lub emisji obligacji. Wysoka wartość parametru może oznaczać, że w ramach zawartych umów gmina ma niekorzystne stawki oprocentowania zaciągniętych zobowiązań.
F19	Środki do dyspozycji	+	Wartość nadwyżki operacyjnej pomniejszona o spłatę długu. Większa kwota pozostała po uwzględnieniu spłaty długu korzystnie wpływa na kondycję finansową. Wskaźnik został obliczony na jednego mieszkańca.
F20	Udział wolnych środków w dochodach bieżących	+	Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej pomniejszonej o spłaty długu do kwoty dochodów bieżących. Wskaźnik pozwala na ocenę siły i stabilności lokalnych finansów, dlatego pożądane jest zwiększanie jego wartości.
AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA			
GL1	Osoby prowadzące działalność gospodarczą	+	Wskaźnik oznacza liczbę osób prowadzących własną działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym. Charakteryzuje przedsiębiorczość oraz potencjał rozwoju gospodarki lokalnej. Im wyższy wskaźnik, tym większy potencjał rozwoju gospodarki lokalnej.
GL2	Gminne spółki handlowe	+	Wskaźnik oznacza liczbę spółek prawa handlowego, w których gmina jest większościowym udziałowcem. Im większa wartość wskaźnika, tym większe czynne zaangażowanie w gospodarkę lokalną.

GL3	Liczba wpisów do REGON	+	Wskaźnik oznacza podmioty wpisane do REGON na 1000 ludności. Większa wartość wskaźnika sugeruje poprawę koniunktury w gospodarce lokalnej.
GL4	Liczba wypisów z REGON	-	Wskaźnik oznacza podmioty wypisane z REGON na 1000 ludności. Większa wartość wskaźnika sugeruje pogorszenie koniunktury w gospodarce lokalnej.
GL5	Wpływy z PIT	+	Wskaźnik oznacza wpływ z tytułu udziału w PIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym. Większa wartość wskaźnika oznacza poprawę stanu finansów gminy oraz poprawę koniunktury w gospodarce lokalnej.
GL6	Wpływy z CIT	+	Wskaźnik oznacza udział wpływów z tytułu udziału w podatku CIT w dochodach ogółem. Wyrażony jest w %. Większa wartość wskaźnika oznacza poprawę stanu finansów gminy oraz poprawę koniunktury w gospodarce lokalnej.
GL7	Siła podatkowa gospodarki lokalnej	+	Wskaźnik oznacza udział wpływów z podatku od nieruchomości płaconego przez osoby prawne powiększonego o podatek od środków transportowych do dochodów ogółem. Wyrażony jest w %. Wyższa wartość relacji świadczy o dobrej koniunkturze i sytuacji lokalnych przedsiębiorców.
GL8	Polityka podatkowa	+	Wskaźnik przedstawia skutki obniżenia górnych stawek podatkowych, udzielonych ulg i zwolnień, rozłożenia podatku na raty w podatku od środków transportowych oraz podatku od nieruchomości płaconym przez osoby prawne. Wartość ta została podzielona przez łączne wpływy obu wyżej wymienionych podatków. Wyższa wartość wskaźnika świadczy o tworzeniu korzystniejszych warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.
GL9	Wpływy z koncesji	+	Wskaźnik przedstawia wartość wpływów z tytułu opłat za zezwolenie na sprzedaż alkoholu w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Wyższa wartość wskaźnika sugeruje rozwój gospodarki lokalnej, m.in. poprzez powstawanie nowych punktów gastronomicznych, sklepów spożywczych itp.
GL10	Bezrobocie wśród osób w wieku produkcyjnym	-	Wskaźnik oznacza udział osób bezrobotnych w ogóle osób w wieku produkcyjnym. Charakteryzuje on rynek pracy w gminie. Im wyższy udział osób bezrobotnych w ogóle osób w wieku produkcyjnym, tym gorszy stan lokalnego rynku pracy.
GL11	Długotrwale bezrobocie	-	Wskaźnik oznacza udział osób bezrobotnych powyżej 1 roku w ogóle osób bezrobotnych. Im wyższy stosunek osób długotrwale bezrobotnych w ogóle osób bezrobotnych, tym mniejsza elastyczność oraz dopasowanie strukturalne lokalnego rynku pracy.
GL12	Bezrobocie rejestrowane	-	Wskaźnik oznacza liczbę bezrobotnych zarejestrowanych ogółem w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Im wyższy udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców, tym gorszy stan lokalnego rynku pracy.
JAKOŚĆ OŚWIATY			
O1	Liczba dzieci w przedszkolach	+	Wskaźnik oznacza liczbę dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w przeliczeniu na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat. Wysoka wartość wskaźnika świadczy zarówno o dostępności infrastruktury edukacyjno-wychowawczej dla najmłodszych dzieci, jak i chęci korzystania z tej formy opieki dla potomstwa przez rodziców.
O2	Obciążenie przedszkoli	-	Wskaźnik oznacza liczbę dzieci w wieku 3-5 lat na 1 miejsce w placówkach wychowania przedszkolnego. Wartość wskaźnika znacząco przekraczająca 1 świadczy o niedostosowaniu infrastruktury edukacyjno-wychowawczej dla najmłodszych dzieci do potrzeb mieszkańców.
O3	Współczynnik skolaryzacji	+	Wskaźnik oznacza współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych. Jest to relacja liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Im wyższa wartość wskaźnika, tym lepiej. Wyrażony jest w %. Wartości powyżej 100% wskazują na obecność uczniów spoza gminy.
O4	Średnia liczebność oddziałów w SP	-	Wskaźnik oznacza liczbę uczniów na oddział w szkole podstawowej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym mniej korzystne warunki nauki.

O5	Średnia liczba uczniów na nauczyciela w SP	-	Wskaźnik wskazuje na średnią liczbę uczniów przypadających na jednego nauczyciela. Im wyższa wartość wskaźnika, tym mniej korzystne warunki nauki.
O6	Wartość subwencji oświatowej przypadająca na ucznia	+	Wskaźnik oznacza wysokość subwencji oświatowej na 1 ucznia. Wysoka wartość wskaźnika świadczy o wyższym poziomie finansowania oświaty z budżetu państwa.
O7	Pokrycie wydatków oświatowych subwencją oświatową	-	Wskaźnik oznacza stosunek wartości wydatków oświatowych do subwencji oświatowej. Wskaźnik powyżej 1 świadczy o tym, że gmina nie pokrywa całości wydatków na oświatę subwencją oświatową, w efekcie ponosi dodatkowe nakłady na rozwój oświaty.
O8	Wydatki oświatowe na ucznia	+	Wskaźnik oznacza wysokość wydatków oświatowych na 1 ucznia. Wysoka wartość wskaźnika świadczy o wysokim poziomie finansowania oświaty w gminie.
O9	Nakłady na godzinę nauczania w szkole	+	Wskaźnik oznacza średnią wartość wydatków na zrealizowanie jednej godziny lekcyjnej w ramach nauczania podstawowego. Wyższa wartość wskaźnika oznacza zapewnienie lepszego finansowania zadań oświatowych co powinno przekładać się na standard i jakość nauczania.
O10	Inwestycje w oświatę	+	Wskaźnik oznacza stosunek wydatków majątkowych w oświacie do wydatków ogółem. Wysoka wartość wskaźnika wskazuje na odpowiedni poziom inwestycji w oświacie, a tym samym wzrost jakości warunków nauczania w gminie.
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA			
IT1	Nakłady na transport i łączność	+	Wskaźnik oznacza wartość wydatków bieżących w dziale 600 (transport i łączność) w ogóle wydatków. Wyższa wartość wskaźnika świadczy o wysokich nakładach na bieżące utrzymanie dróg. Wyrażony jest w %.
IT2	Dostępność do sieci gazowej	+	Wskaźnik oznacza udział ludności korzystającej z sieci gazowej w ludności ogółem. Im wyższa wartość wskaźnika tym większa dostępność mieszkańców do sieci gazowej. Wyrażony jest w %.
IT3	Stopień zwodociągowania gminy	+	Wskaźnik oznacza udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w ludności ogółem. Im wyższa wartość wskaźnika tym większa dostępność mieszkańców do sieci wodociągowej. Wyrażony jest w %.
IT4	Stopień skanalizowania gminy	+	Wskaźnik oznacza udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w ludności ogółem. Im wyższa wartość wskaźnika tym większa dostępność mieszkańców do sieci kanalizacyjnej. Wyrażony jest w %.
IT5	Korzystający z oczyszczalni ścieków	+	Wskaźnik oznacza udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ludności ogółem. Im wyższa wartość wskaźnika tym więcej ścieków zostaje oczyszczonych. Wyrażony jest w %.
IT6	Rozwój infrastruktury technicznej	+	Wskaźnik oznacza wartość wydatków inwestycyjnych na gospodarkę komunalną (działy 400, 600 i 900 klasyfikacji budżetowej) w stosunku do ogółu wydatków. Wyższe nakłady inwestycyjne oznaczają zwiększenie dostępności infrastruktury technicznej dla mieszkańców, Wskaźnik wyrażony jest w %.
IT7	Awaryjność sieci wodociągowej	-	Wskaźnik oznacza liczbę awarii sieci wodociągowej na 1000 przyłączy. Wyższy wskaźnik oznacza gorszą jakość sieci.
IT8	Awaryjność sieci kanalizacyjnej	-	Wskaźnik oznacza liczbę awarii sieci kanalizacyjnej na 1000 przyłączy. Wyższy wskaźnik oznacza gorszą jakość sieci.
GOSPODARKA KOMUNALNA			
GK1	Zużycie wody przez mieszkańców	-	Wskaźnik oznacza zużycie wody na 1 mieszkańca gminy. Wyrażony w m3. Wyższe zużycie wody powoduje większe nakłady na jej oczyszczanie i pogorszenie jakości środowiska przyrodniczego.

GK2	Odprowadzanie ścieków przemysłowych	-	Wskaźnik oznacza ilość ścieków przemysłowych odprowadzonych na mieszkańca/ Wyrażony jest w m3. Wyższa wartość wskaźnika oznacza wzrost zanieczyszczenia środowiska, w tym wód i gleb.
GK3	Dopłaty do wody i ścieków	+	Wskaźnik oznacza wysokość dopłat do wody i ścieków przez gminę na 1 mieszkańca. Wyższe dopłaty oznaczają większe obciążenie mieszkańców gminy w ponoszonych kosztach na usługi komunalne.
GK4	Zebrane odpady zmieszane	-	Wskaźnik oznacza wielkość odpadów zmieszanych odebranych w ciągu roku na 1 mieszkańca. Wyrażony jest w kg. Wyższa wartość wskaźnika oznacza pogorszenia się jakości środowiska przyrodniczego i nieskuteczność systemu segregacji odpadów.
GK5	Rentowność gospodarki odpadami	+	Wskaźnik oznacza stosunek dochodów z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi (rozdział 90002 klasyfikacji budżetowej) do wydatków związanych z gospodarką odpadami (rozdział 90002). Wartość równa 1 świadczy o tym, że gmina w całości pokrywa wydatki na gospodarkę odpadami wpływami z tytułu opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Wartość poniżej 1 oznacza, że gmina ponosi większe wydatki, niż dochody z tego tytułu.
GK6	Nakłady na publiczny transport zbiorowy	+	Wskaźnik oznacza wielkość wydatków na publiczny transport zbiorowy (rozdział 60004 klasyfikacji budżetowej) w wydatkach ogółem. Wyrażony jest w %.
PLANOWANIE PRZESTRZENNE			
GP1	Powierzchnia objęta MPZP	+	Wskaźnik oznacza udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w ogólnej powierzchni gminy. Decyduje o jakości zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy. Im większa powierzchnia gminy objęta MPZP tym większa kontrola gminy w zakresie planowania przestrzennego. Wyrażony jest w %.
GP2	Wydatki na MPZP	+	Wskaźnik oznacza udział wydatków na MPZP (zgodnie z rozdziałem 71004 klasyfikacji budżetowej) w wydatkach w dziale 710. Wyższy wskaźnik oznacza większe nakłady na opracowanie lub zmianę MPZP, co zwiększa jakość planowania przestrzennego w gminie. Wyrażony jest w %.
GP3	Decyzje WZ ogółem	-	Wskaźnik oznacza liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Więcej wydanych decyzji WZ w gminie oznacza utratę kontroli gminy nad planowaniem przestrzennym, co skutkuje pogorszeniem jakości przestrzeni publicznej i chaosem przestrzennym.
GP4	Decyzje WZ dla zabudowy jednorodzinnej	-	Wskaźnik oznacza udział liczby wydanych decyzji o WZ dla zabudowy jednorodzinnej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wyższy wskaźnik oznacza większe rozprzestrzenianie się zabudowy mieszkaniowej w chaotyczny sposób. Wyrażony jest w %.
GP5	Obszary prawnie chronione	-	Wskaźnik oznacza udział obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni gminy. Wyższy wskaźnik oznacza większe ograniczenie sposobu zagospodarowania powierzchni gminy. Wyrażony jest w %.

*Objaśnienia: kierunek wpływu „+” oznacza, że wzrost wartości wskaźnika prowadzi do poprawy sytuacji gminy; kierunek wpływu „-” oznacza, że spadek wartości wskaźnika prowadzi do poprawy sytuacji gminy.

Źródło: opracowanie własne.

Jak wskazano powyżej, wyznaczenie syntetycznej miary wzrostu wiąże się ze standaryzacją wskaźników w celu sprowadzenia zmiennych o różnej wartości i jednostkach do wzajemnej porównywalności. Standaryzacja z kolei wiąże się z określeniem kierunku wpływu każdego ze wskaźników, czyli identyfikacją, czy dany wskaźnik jest stymulantą (jego wzrost jest korzystny dla gminy), czy destymulantą (zmienna, dla której wzrost wartości negatywnie wpływa na gminę) oraz doбором odpowiedniej grupy porównawczej, aby opisywaną gminę odnieść do średniej dla podobnych gmin.

Przy doborze grup porównawczych kierowano się klasyfikacją funkcjonalną gmin na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego przeprowadzoną przez Śleszyńskiego i Komornickiego przedstawioną w tabeli poniżej. Podział ten umożliwia porównanie gmin o podobnym potencjale rozwoju z punktu widzenia ich lokalizacji oraz pełnionych funkcji na poziomie lokalnym czy też regionalnym. Dodatkowo gminy należące do tej samej klasy funkcjonalnej podzielono na ich rodzaj (miasta na prawach powiatu, gminy miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie). W efekcie otrzymano 24 grupy porównawcze.

Tabela 25. Dobór grup porównawczych

Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego (Przemysław Śleszyński, Tomasz Komornicki)		Liczba gmin
A	Rdzenie Miejskich Obszarów Funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich (stolic województw)	33
B	Strefy zewnętrzne Miejskich Obszarów Funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich (stolic województw)	266
C	Rdzenie obszarów funkcjonalnych miast subregionalnych	55
D	Strefy zewnętrzne obszarów funkcjonalnych miast subregionalnych	201
E	Miasta - ośrodki wielofunkcyjne	142
F	Gminy z rozwiniętą funkcją transportową	137
G	Gminy o innych rozwiniętych funkcjach pozarolniczych (turystyka oraz funkcje wielkopowierzchniowe, w tym przemysł wydobywczy)	222
H	Gminy z intensywnie rozwiniętą funkcją rolniczą	496
I	Gminy z umiarkowanie rozwiniętą funkcją rolniczą	665
J	Gminy ekstensywnie zagospodarowane (funkcje leśne, ochrony przyrody)	262

Źródło: Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski.

Z tego względu Gmina Michałowice została zaklasyfikowana jako gmina wiejska położona w strefach zewnętrznych Miejskich Obszarów Funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich. Całkowity skład grupy porównawczej Gminy Michałowice przedstawia tabela poniżej.

Tabela 26. Skład grupy porównawczej Gminy Michałowice

Gminy wiejskie stref zewnętrznych MOF ośrodków wojewódzkich					
Andrespol	Dobra (Szczecińska)	Kłodawa	Łysomice	Prażmów	Świlcza
Białe Błota	Dobrcz	Kobierzyce	Masłów	Pruszcz Gdański	Tarnowo Podgórne
Biskupice	Dobroń	Kobiór	Mełgiew	Przodkowo	Tarnów Opolski
Bobrowniki	Dobrzeń Wielki	Kobylanka	Michałowice	Psary	Trzebowisko
Bogdaniec	Dobrzyniewo Duże	Kocmyrzów-Luborzycza	Miedziana Góra	Pszczółki	Tułowice
Bojszowy	Dopiewo	Kolbudy	Mierzęcice	Puck	Turawa
Brójce	Dywity	Kołbaskowo	Miękinia	Purda	Turośń Kościelna
Brzeziny	Gdów	Komorniki	Mińsk Mazowiecki	Radziejowice	Wejherowo
Cedry Wielkie	Gierałtowiec	Komprachcice	Mogilany	Raszyn	Wiązowna
Celestynów	Gietrzwałd	Konopnica	Nadarzyn	Rokietnica	Wieliszew
Chełm Śląski	Głusk	Kosakowo	Niedzwica Duża	Rudziniec	Wielka Nieszawka
Chmielnik	Górno	Krasne	Niemce	Santok	Wielka Wieś
Chrzastowice	Iwanowice	Ksawerów	Nieporęt	Sicienko	Wisznia Mała
Czarna	Izabelin	Leszno	Nowa Wieś Wielka	Siepraw	Wólka
Czernica	Jabłonna	Lesznowola	Nowosolna	Sitkówka-Nowiny	Wry
Czernichów	Jabłonna	Liszki	Obrowo	Spiczyn	Zabierzów
Czerwonak	Jaktorów	Lubartów	Oleśnica	Stare Babice	Zabór
Czosnów	Jastków	Lubenia	Ornontowice	Stare Czarnowo	Zagnańsk
Czudec	Jerzmanowice-Przebinia	Lubich	Osielsko	Stawiguda	Zbrosławice
Dąbrowa	Jonkowo	Lutomiersk	Ożarów	Strzyżewice	Zgierz
Dąbrowa Chełmińska	Juchnowiec Kościelny	Łańcut	Pabianice	Suchy Las	Zielonki
Deszczno	Kaźmierz	Łubianka	Piekoszów	Szemud	Zławieś Wielka
Dębe Wielkie	Kleszczewo	Łubniany	Pilchowice	Świdnica	Żabia Wola
Długoleka	Klaj	Łubowo	Pomiechówek	Świerkianiec	Żórawina

Źródło: opracowanie własne.

W celu standaryzacji wskaźników posłużono się metodą wyrażoną wzorem:

$$x'_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_{gp}}{s_{gp}}, \text{ gdy zmienna jest stymulantą lub}$$

$$x'_{ij} = \frac{\bar{x}_{gp} - x_{ij}}{s_{gp}}, \text{ gdy zmienna jest destymulantą,}$$

gdzie:

x'_{ij} – standaryzowana wartość wskaźnika w badanej gminie,

x_{ij} – wartość empiryczna wskaźnika w badanej gminie,

$\bar{x}_{gp}$ – średnia wartość grupy porównawczej,

s_{gp} – odchylenie standardowe grupy porównawczej.

W ten sposób wartości większe od średniej dla grupy porównawczej po standaryzacji będą przyjmowały wartość dodatnią (korzystniejszą dla analizowanej gminy), natomiast wartości mniejsze od średniej – wartość ujemną (niekorzystną dla analizowanej gminy).

Standaryzacji poddano również dynamikę wzrostu lub spadku danego wskaźnika w celu określenia jego tendencji na tle grupy porównawczej. Z tego względu wyższa dynamika do średniej dynamiki w grupie porównawczej przyjmuje wartości dodatnie (poprawiające się dla analizowanej gminy), natomiast niższa dynamika od średniej – wartości ujemne (pogarszające się dla analizowanej gminy).

Ostatnim etapem obliczenia wskaźników syntetycznych dla każdego z analizowanych obszarów było zastosowanie często wykorzystywanej przez badaczy agregacji bezwzorcowej. Stanowi ona średnią arytmetyczną zestandaryzowanych cech. Wartości wskaźników syntetycznych posłużyły również do wyznaczenia dynamiki zachodzących procesów dla analizowanej gminy.

Załącznik 2 – Akty prawa miejscowego

Tabela 27. Akty prawa miejscowego uchwalone przez Gminę Michałowice w 2018 roku

Data uchwalenia	Akt prawa miejscowego
15.02.2018	Uchwała nr XXX/379/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 15 lutego 2018 r. zmieniająca uchwałę Nr XXIX/375/2017 Rady Gminy Michałowice z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie uchwalenia regulaminów korzystania z placów zabaw, ogródków jordanowskich, stref rekreacji, kompleksów boisk i skateparków zlokalizowanych na terenie gminy Michałowice
15.02.2018	Uchwała nr XXX/381/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 15 lutego 2018 r. w sprawie określenia opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego w publicznych przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez Gminę Michałowice.
15.02.2018	Uchwała nr XXX/383/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 15 lutego 2018 r. w sprawie określenia „Regulaminu otwartego konkursu ofert na zapewnienie dzieciom zamieszkałym na terenie Gminy Michałowice możliwości korzystania z wychowania przedszkolnego w niepublicznych przedszkolach i niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego oraz kryteriów wyboru ofert.
15.02.2018	Uchwała nr XXX/384/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 15 lutego 2018 r. w sprawie zasad przyznawania stypendiów im. Jana Pawła II studentom szkół wyższych.
15.02.2018	Uchwała nr XXX/380/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 15 lutego 2018 r. w sprawie określenia zasad udzielenia dotacji celowej z budżetu Gminy Michałowice w ramach prowadzonej polityki ograniczenia niskiej emisji i ochrony powietrza, polegającej na trwałej zmianie ogrzewania węglowego na ogrzewanie gazowe (proekologiczne).
21.03.2018	Uchwała nr XXXI/390/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 21 marca 2018 r. w sprawie dokonania zmian w Uchwale Budżetowej na rok 2018 Gminy Michałowice Nr XXIX/362/2017 z dnia 18 grudnia 2017 r.
21.03.2018	Uchwała nr XXXI/391/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 21 marca 2018 r. w sprawie podziału Gminy Michałowice na okręgi wyborcze oraz ustalenia ich granic, numerów i liczby radnych wybieranych w każdym okręgu.
21.03.2018	Uchwała nr XXXI/392/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 21 marca 2018 r. w sprawie podziału gminy Michałowice na stałe obwody głosowania, ustalenia ich numerów, granic oraz siedzib obwodowych komisji wyborczych
21.03.2018	Uchwała nr XXXI/393/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 21 marca 2018 r. w sprawie przyjęcia Programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy Michałowice.
10.05.2018	Uchwała nr XXXII/397/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 10 maja 2018 r. w sprawie dokonania zmian w Uchwale Budżetowej na rok 2018 Gminy Michałowice Nr XXIX/362/2017 z dnia 18 grudnia 2017 r.
10.05.2018	Uchwała nr XXXII/398/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 10 maja 2018 r. w sprawie dopuszczenia zapłaty podatków i innych opłat stanowiących dochody budżetu Gminy Michałowice instrumentem płatniczym.
10.05.2018	Uchwała nr XXXII /401/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 10 maja 2018 r. zmieniająca uchwałę Nr XXXIII/289/2013 Rady Gminy Michałowice

	z dnia 5 listopada 2013 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Michałowice w latach 2014-2018.
10.05.2018	Uchwała nr XXXII/402/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 10 maja 2018 r. w sprawie określenia zasad rozliczania tygodniowego wymiaru zajęć nauczycieli, dla których ustalony plan zajęć jest różny w poszczególnych okresach roku szkolnego, zasad udzielania i rozmiaru obniżek nauczycielom, którym powierzono stanowiska kierownicze oraz ustalenia tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin dla nauczycieli niewymienionych w art. 42 ust. 3 Karty Nauczyciela zatrudnionych w placówkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Michałowice.
10.05.2018	Uchwała nr XXXII/404//2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 10 maja 2018 r. w sprawie ustalenia liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży na terenie Gminy Michałowice.
10.05.2018	Uchwała nr XXXII/ 405/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 10 maja 2018 r. w sprawie ustalenia liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży na terenie Gminy Michałowice.
10.05.2018	Uchwała nr XXXII/406/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 10 maja 2018 r. w sprawie zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie gminy Michałowice.
10.05.2018	Uchwała nr XXXII/407/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 10 maja 2018 r. w sprawie ograniczenia nocnej sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży na terenie Gminy Michałowice
10.05.2018	Uchwała nr XXXII/416/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 10 maja 2018 r. w sprawie nadania nazwy ulicy położonej w Michałowicach-Wsi, w Gminie Michałowice
15.06.2018	Uchwała nr XXXIII/422/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 15 czerwca 2018 r. w sprawie dokonania zmian w Uchwale Budżetowej na rok 2018 Gminy Michałowice Nr XXIX/362/2017 z dnia 18 grudnia 2017 r.
15.06.2018	Uchwała nr XXXIII/423/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 15 czerwca 2018 r. zmieniająca Uchwałę Nr XXXII/402/2018 Rady Gminy Michałowice z dnia 10 maja 2018 r. w sprawie określenia zasad rozliczania tygodniowego wymiaru zajęć nauczycieli, dla których ustalony plan zajęć jest różny w poszczególnych okresach roku szkolnego, zasad udzielania i rozmiaru obniżek nauczycielom, którym powierzono stanowiska kierownicze oraz ustalenia tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin dla nauczycieli niewymienionych w art. 42 ust. 3 Karty Nauczyciela zatrudnionych w placówkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Michałowice.
15.06.2018	Uchwała nr XXXIII/424/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 15 czerwca 2018 r. w sprawie zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie gminy Michałowice.
20.07.2018	Uchwała nr XXXIV/429/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 20 lipca 2018 r. w sprawie uchylecia Uchwały Nr VII/51/2011 Rady Gminy Michałowice z dnia 15 czerwca 2011 r. w sprawie wysokości i zasad ustalania dotacji celowej dla podmiotów prowadzących żłobki lub kluby dziecięce na terenie Gminy Michałowice.
20.07.2018	Uchwała nr XXXIV/428/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 20 lipca 2018 r. w sprawie regulaminu określającego niektóre zasady wynagradzania nauczycieli zatrudnionych w szkołach i przedszkolach prowadzonych przez Gminę Michałowice.
20.07.2018	Uchwała nr XXXIV/427/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 20 lipca 2018 r. w sprawie dokonania zmian w Uchwale Budżetowej na rok 2018 Gminy Michałowice Nr XXIX/362/2017 z dnia 18 grudnia 2017 r.

20.07.2018	Uchwała nr XXXIV/435/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 20 lipca 2018 r. w sprawie opłat za korzystanie z systemu Rower Gminny.
20.07.2018	Uchwała nr XXXIV/437/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 20 lipca 2018 r. w sprawie zniesienia formy ochrony przyrody lipy drobnolistnej rosnącej na terenie Parafii św. Apostołów Piotra i Pawła w Pęcicach
28.08.2018	Uchwała nr XLVIII/420/2018 Rada Powiatu Pruszkowskiego z dnia 28 sierpnia 2018 r. w sprawie pozbawienia odcinka drogi powiatowej nr 3113W – ul. Targowej w Opaczy Małej, gmina Michałowice jej dotychczasowej kategorii
30.08.2018	Uchwała nr XXXV/445/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 30 sierpnia 2018 r. w sprawie dokonania zmian w Uchwale Budżetowej na rok 2018 Gminy Michałowice Nr XXIX/362/2017 z dnia 18 grudnia 2017 r.
04.10.2018	Uchwała nr XXXVI/454/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 4 października 2018 r. zmieniająca uchwałę Nr XXXIII/289/2013 Rady Gminy Michałowice z dnia 5 listopada 2013 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Michałowice w latach 2014–2018.
04.10.2018	Uchwała nr XXXVI/447/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 4 października 2018 r. zmieniająca uchwałę Nr XLII/365/2006 Rady Gminy Michałowice z dnia 17 lipca 2006 r. w sprawie uchwalenia statutu Gminy Michałowice
04.10.2018	Uchwała nr XXXVI/449/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 4 października 2018 r. w sprawie dokonania zmian w Uchwale Budżetowej na rok 2018 Gminy Michałowice Nr XXIX/362/2017 z dnia 18 grudnia 2017 r.
04.10.2018	Uchwała nr XXXVI/451/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 4 października 2018 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi
04.10.2018	Uchwała nr XXXVI/452/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 4 października 2018 r. w sprawie niedochodzenia należności o charakterze cywilnoprawnym przypadających Gminie Michałowice lub jej jednostkom organizacyjnym
04.10.2018	Uchwała nr XXXVI/453/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 4 października 2018 r. w sprawie dopłat do taryf za zbiorowe odprowadzanie ścieków na terenie Gminy Michałowice
04.10.2018	Uchwała nr XXXVI/455/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 4 października 2018 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Michałowice w latach 2019-2023
04.10.2018	Uchwała nr XXXVI/456/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 4 października 2018 r. w sprawie zaliczenia dróg do kategorii dróg gminnych i ustalenia ich przebiegu
04.10.2018	Uchwała nr XXXVI/450/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 4 października 2018 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Michałowice obszaru „Długa” na terenie obrębu geodezyjnego Granica
13.12.2018	Uchwała nr III/14/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie określenia wysokości stawek podatku od nieruchomości na 2019 r. na terenie Gminy Michałowice.
13.12.2018	Uchwała nr III/15/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie obniżenia średniej ceny skupu żyta dla obliczenia podatku rolnego w 2019 r.
13.12.2018	Uchwała nr III/16/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie określenia wysokości stawek podatku od środków transportowych na 2019 r. na terenie Gminy Michałowice.

13.12.2018	Uchwała nr III/18/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 13 grudnia 2018 r. zmieniająca uchwałę Nr XLII/365/2006 Rady Gminy Michałowice z dnia 17 lipca 2006 r. w sprawie uchwalenia statutu Gminy Michałowice.
13.12.2018	Uchwała nr III/19/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami w sprawie zmian statutów jednostek pomocniczych Gminy Michałowice.
13.12.2018	Uchwała nr III/23/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie uchwalenia statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Michałowice
13.12.2018	Uchwała nr III/24/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie zasad zwrotu wydatków za świadczenia z pomocy społecznej.
13.12.2018	Uchwała nr III/30/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w Dziennym Domu Senior+.
13.12.2018	Uchwała nr II/10/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie dokonania zmian w Uchwale Budżetowej na rok 2018 Gminy Michałowice Nr XXIX/362/2017 z dnia 18 grudnia 2017 r.
13.12.2018	Uchwała nr III/12/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie dokonania zmian w Uchwale Budżetowej na rok 2018 Gminy Michałowice Nr XXIX/362/2017 z dnia 18 grudnia 2017 r.
13.12.2018	Uchwała nr III/13/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego 2018
13.12.2018	Uchwała nr III/17/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 13 grudnia 2018 r. zmieniająca uchwałę Nr XXXVI/455/2018 Rady Gminy Michałowice z dnia 04 października 2018 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Michałowice w latach 2019-2023.
13.12.2018	Uchwała nr III/29/2018 Rada Gminy Michałowice z dnia 13 grudnia 2018 r. zmieniająca uchwałę Nr XXXIII/289/2013 Rady Gminy Michałowice z dnia 5 listopada 2013 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Michałowice w latach 2014-2018

Źródło: opracowanie własne.